

Oulangan kansallispuisto

© Linda Salo

**RAPORTTI KUUSAMON LAPSIPERHEIDEN
KOKEMUSTIEDONKARTOITUKSESTA
LINDA SALO**

Sisällysluettelo

TIIVISTELMÄ.....	2
JOHDANTO.....	4
HYVINVOINTIA ARKEEN	6
LAPSEN ARJEN HYVINVOINTI.....	6
VANHEMMAN ARJEN HYVINVOINTI.....	9
ARJEN HYVINVOINTIA HAASTAA	12
ARJEN TUKI	14
SAATU TUKI JA APU	14
ERI TAHOJEN JA YHDISTYSTEN SEKÄ JÄRJESTÖJEN ANTAMA TUKI PERHEELLE	16
TOIVOTTU TUKI JA APU	16
KOTI KUUSAMOSSA.....	21
KUUSAMON VIIHTYISYYS JA VETOVOIMAISUUS	21
TULEVAISUUDEN TOIVEET KUUSAMOLLE	25
KEHITYSEHDOTUKSIA KUUSAMON TARJOAMILLE PALVELUILLE	27
KEHITYSEHDOTUKSIA TUEN JA AVUN MAHDOLLISUUKSIIN.....	31
VASTAAJIEN MUITA KOMMENTTEJA.....	34
KORONAVIRUSPOIKKEUSTILANNE.....	36
POIKKEUSTILANTEEN POSITIIVISET JA NEGATIIVISET VAIKUTUKSET LAPSIPERHEILLE	36
KORONAPOIKKEUSTILANTEeseen TOIVOTTU TUKI JA APU	38

Tiivistelmä

Kuusamon lapsiperheiden kokemustiedonkartoitus toteutettiin yhteistyönä Mannerheimin Lastensuojeluliiton Pohjois-Pohjanmaan piirin ja Kuusamon kaupungin vetämän LAPE-työryhmän kanssa. Kuusamolaisilla vanhemmilla oli mahdollisuus vastata sähköiseen Webropol-kyselyyn 14.9 – 30.9.2020 välisenä aikana. Kartoituksen tarkoituksena oli selvittää kuusamolaisten lapsiperheiden kokemuksia arjen hyvinvoinnista, saamastaan tuesta ja Kuusamosta asuinpaikkana. Vuosi 2020 on ollut monelle lapsiperheelle erilainen koronaviruksen luoman poikkeustilanteen vuoksi. Kyselyn avulla selvitettiin myös, miten kuusamolaiset lapsiperheet ovat pärjänneet poikkeustilanteessa ja minkälaisia positiivisia ja negatiivisia vaikutuksia poikkeustilalla on perheille ollut. Kartoitukseen vastasi 174 kuusamolaista lapsiperhettä.

Raportin rakenne koostuu neljästä pääluvusta, jotka muodostettiin kyselyssä olleiden kysymysten ja lapsiperheiltä saatujen vastausten perusteella. Ensimmäisenä pääluvuna on kuusamolaisten koettu arjen hyvinvointi, toisessa pääluvussa keskitytään perheiden kokemaan tukeen ja apuun. Kolmas pääluku pitää sisällään kuusamolaisten lapsiperheiden kokemuksia ja ajatuksia Kuusamosta asuinpaikkana ja viimeinen pääluku käsittelee koronaviruspoikkeustilannetta. Vastauksia tarkasteltiin myös perheessä asuvien lasten iän, perheen asuinpaikan sekä vanhempien lukumäärän mukaan. Lasten iät jaettiin neljään ryhmään, alle kouluikäiset, alakoululaiset, yläkoululaiset ja yli 16-vuotiaat. Asuinpaikka jaettiin kilometrimäärien mukaan Kuusamon keskustasta.

Kuusamolaisten lasten arjen hyvinvointiin vaikuttavat *perhe (95 %)*, *ystävät ja kaverit (83 %)* sekä *isovanhemmat ja muut sukulaiset (63 %)*. Lapsen hyvinvointiin vaikuttivat myös luonnon tuomat mahdollisuudet, harrastukset ja toimivat liikenneyhteydet. Vanhempien arjen hyvinvointiin ja koettuun iloon vaikuttivat positiivisesti *perhe (96 %)*, *parisuhde (77 %)* ja *koti (73 %)*. Toimiva ja sujuva parisuhde loi vastausten perusteella vakaan pohjan myös perheelle ja perheen yhdessä oloa pidettiin iloa ja hyvinvointia lisäävänä tekijänä vanhemman arjessa. Ystävät toivat tuellaan vanhemmalle iloa ja hyvinvointia arkeen.

Lapsiperheet saivat eniten tukea sukulaisilta ja läheisiltä (88 %). Lastenhoitoapu ja vertaistuki oli vanhemmille erittäin tärkeää ja vastauksissa toistui usein sukulaisten tarjoama

lastenhoitoapu arjen sujuvuuden kannalta elinehtona. Ammattilaisten tarjoama keskusteluapua koettiin tärkeäksi tueksi arjessa. Vanhemmat kuitenkin pitivät tuen saamista hitaana ja tuen muodoista ei vanhempien mielestä tiedotettu tarpeeksi. Vanhemmat toivoivat, että ammattilaiset neuvolassa, päiväkodissa ja kouluissa ottaisivat puheeksi perheen voinnin useammin ja tarttuisivat perheen esittämiin mahdollisiin huolen aiheisiin. Lapsen tai nuoren elämään liittyvissä asioissa toivottiin eniten tukea *harrastusmahdollisuuksiin ja mielekkääseen tekemiseen (50 %)*. Vanhemmat toivoivat monipuolisempia ja halvempia harrastusmahdollisuuksia sekä tukea harrastuksiin liikkumisessa. Harrastuksia toivottiin myös pienempiin kyliin ja koulujen yhteyteen, jotta liikkumista koulun, kodin ja harrastusten välillä ei tulisi niin paljoa.

Kuusamo koettiin rauhallisena ja turvallisena asuinpaikkana, jossa luonto on lähellä tarjoten rajattomat mahdollisuudet ulkoliikunnalle. Viihtyisyyttä lisäsivät esimerkiksi sujuvat terveyspalvelut, hyvä vuorovaikutus vanhempien ja varhaiskasvatuksen välillä sekä ulkoliikuntapaikkojen kunto. Keskustan rakennusten ja tiestön kuntoon vanhemmat eivät olleet tyytyväisiä ja puistojen kunnossapitoon toivottiin kiinnitettävän enemmän huomiota. Palvelujen tiedotusta toivottiin useassa kohdassa parannettavan ja vanhemmat toivoivat mainontaa myös muuallekin kuin internettiin. Perheiden ja ammattilaisten kohtaamiseen toivottiin enemmän aikaa ja vanhemmat kokivat, ettei perheen asioita hoitavilla ammattilaisilla ollut aikaa viedä perheen asioita eteenpäin. Koulujen sisäilmassa koettiin puutoksia ja vanhemmat toivoivat uusia kohtaamispaikkoja nuorille sekä ikäryhmiä ylittävää kohtaamispaikkatoimintaa.

Koronaviruspoikkeustilanne vaikutti kuusamolaisiin lapsiperheisiin monin eri tavoin. Positiivisina vaikutuksina vanhemmat näkevät esimerkiksi perheen välien lähentyneen ja perheen kesken vietetyn ajan lisääntyneen. Pysähtyminen kotiin toi monelle kaivatun hengähdystauon töistä ja arjen muista menoista, kuten harrastuksista ja niihin kускаamisesta. Poikkeustilanne on vaikuttanut monen kuusamolaisen lapsiperheen taloustilanteeseen negatiivisesti. Osa vanhemmista koki, että kotona vietetty aika on kiristänyt perheen välejä ja ulkopuolisen vertaistuen ja avun väheneminen on uuvuttanut niin perheen lapsia kuin vanhempia.

Suuri kiitos jokaiselle kyselyyn vastanneelle kuusamolaiselle!

Johdanto

Kuusamossa asuville lapsiperheille teetetyin kyselyn tarkoituksena oli selvittää kuusamolaisten lapsien ja vanhempien arjen hyvinvoinnin kokemuksia, minkälaista tukea he ovat saaneet ja minkälaista tukea he toivovat saavansa. Mannerheimin Lastensuojeluliiton Pohjois-Pohjanmaan piiri on tehnyt lapsiperheiden kokemustiedonkartoituksia yhteistyössä Oulun eri palvelukeskittymien kanssa. Tämä raportti on ensimmäinen laatuaan Oulun kaupungin ulkopuolelle tehdyistä lapsiperheiden kokemustiedonkartoituksista Pohjois-Pohjanmaan piirin alueella. Tämä edessäsi oleva raportti on vain yksi osa koko lapsiperheiden kokemustiedon keräys- ja raportointiprosessia. Työ on alkanut jo paljon aikaisemmin ajatuksesta, että kuusamolaiset lapsiperheet ovat asiantuntijoita kertomaan Kuusamosta lapsiperheiden näkökulmasta. Kyselyn luominen, vastausten koonti ja raportin kirjoittaminen on saatu pisteeseen, josta matka kohti Kuusamon kehittämistä jatkuu kera lapsiperheiden ajatusten ja ideoiden.

Tämä raportti esittelee myös vanhempien kokemusten ja ajatusten kautta sitä, minkälainen paikka asua Kuusamo on lapsiperheille ja miten koronaviruspoikkeustilanne on vaikuttanut kuusamolaisiin lapsiperheisiin. Tämä raportti on kirjoitettu kyselyn perusteella, johon kuusamolaiset lapsiperheet ovat voineet vastata 14.9 – 30.9.2020 välisenä aikana. Kartoitus toteutettiin Mannerheimin Lastensuojeluliiton Pohjois-Pohjanmaan piirin sekä Kuusamon kaupungin vetämän LAPE-työryhmän yhteistyössä, hyödyntäen Webropol-kyselyä. Kyselyn analysoinnin, koontin ja raportin kirjoittamisen on hoitanut kasvatustieteen maisteriopiskelija Linda Salo Lapin yliopistosta osana maisterivaiheen kolmen kuukauden harjoittelujaksoa.

Tässä raportissa on nähtävissä hieman vajaa kahdensadan kuusamolaisen lapsiperheen ajatuksia ja kokemuksia heille monelle rakkaasta asuinpaikastaan. Kartoitus tuotti paljon kallisarvoista tietoa kuusamolaisten lapsiperheiden hyvinvoinnista ja siitä mitä kuusamolaiset vanhemmat toivovat kehitettävän, jotta lapsiperheet viihtyisivät paremmin ja arki sujuisi helpommin Kuusamossa.

Kuusamossa toimii kaupungin vetämänä LAPE-työryhmä, jonka tavoitteena on kartoittaa, arvioida ja kehittää lapsiperheiden palveluita ja hyvinvointia. Työryhmän toiminnan lähtökohdaksi on avoimen, yhteisöllisyyttä lisäävä toimintakulttuurin kehittäminen. Lapsiperheiden elinympäristön ja heille suunnattujen palveluiden tulisi olla tarpeisiin perustuvaa ja lähellä lapsia, nuoria ja perheitä.

LAPE työryhmä käynnistyi maakunnallisen Lapsiperheiden muutosohjelman myötä ja siihen kuuluvat kaupungin edustajina kasvatus- ja sivistystoimesta varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja toisen asteen edustajat sekä liikunta ja nuorisopuolen edustajat. Lisäksi työryhmässä ovat mukana koulukuraattorit. Perusturvan toimialalta on edustajat neuvolasta ja kouluterveydenhuollosta sekä lapsiperheiden sosiaalipalveluista edustajat. LAPE-työryhmä on monialainen ja mukana ovat myös tärkeät sidosryhmät, kuten ev.lut seurakunta, Mannerheimin lastensuojeluliiton Pohjois-Pohjanmaan piiri sekä muita järjestöjä. LAPE-työryhmässä tärkeänä koetaan, että lasten ja nuorten ääni on kuuluvilla työskentelyssä ja tästä syystä työryhmässä on jäsenenä myös Nuorisovaltuuston puheenjohtaja.

Tämä raportti on ensimmäinen LAPE-työryhmän tekemä laajempi selvitys lapsiperheiden nykytilasta Kuusamossa. Kysely tehtiin 0-29-vuotiaille lapsiperheille. Raportissa olemme saaneet monipuolisesti esiin eri-ikäisten lasten ja nuorten kuulumisia eri puolilta Kuusamoaa.

Pääsääntöisesti raportin mukaan Kuusamo koetaan puhtaaksi, turvalliseksi ja hyväksi paikaksi elää ja asua. Kuusamon luonto on merkityksellinen monella tasolla ja lisää lapsiperheiden hyvinvointia. Vanhemmat saavat apua läheisiltään ja eri ammattialojen edustajilta. Kuusamon haasteena ovat pitkät etäisyydet ja palvelujen keskittyminen keskustan läheisyyteen. Harrastamisen ja mielekkään tekemisen mahdollisuuksia toivottiin lapsille ja nuorille lisää.

Raportissa nousee esiin kevään koronaan varautumisajan lapsiperheiden haasteet ja myös, miten se on mahdollistanut perheille yhdessä oloa ja läheisyyttä. Huoli nousi vanhempien työtilanteesta ja työn ja arjen yhteensovittamisesta.

Lasten kasvuun, kehitykseen ja hyvinvointiin sekä perheen arjen sujuvuuteen perheet toivovat lisää tuen ja avun mahdollisuuksia vanhemmuuden tuen lisäksi.

Raportti tuo esiin niitä ilmiöitä ja asioita, joihin LAPE-työryhmällä on tärkeä keskittää huomiota ja viedä asioita eteenpäin. Mielenkiintoista ja kokemuksia saatiin laajasti ja siitä LAPE-työryhmä haluaa esittää kiitokset kaikille kartoitukseen osallistuneille. Toivomme, että voimme palvella Kuusamossa asuvia lapsiperheitä ja vastata kokemustiedon kartoituksessa nousseisiin toiveisiin. Kuten erään vanhemman kommentti kartoituksessa oli, niin kuusamolaisien lapsiperheiden hyvinvointiin voivat vaikuttaa kaikki. ”Pidetään yhdessä huolta kaupungistamme!”

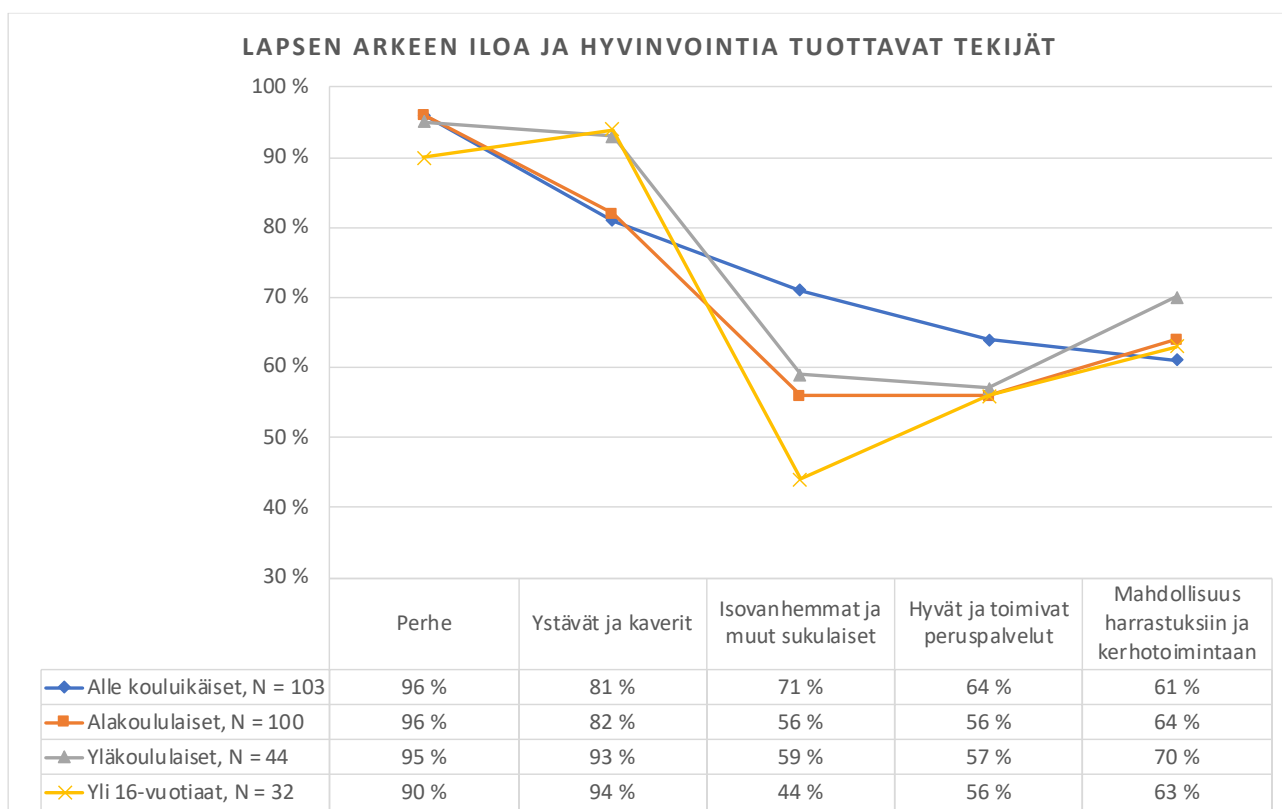
Kati Savolainen
varhaiskasvatusjohtaja
LAPE-työryhmän koollekutsuja

Hyvinvointia arkeen

Kartoituksessa kysyttiin kuusamolaisilta vanhemmilta, mitkä tekijät tuottavat heidän lastensa arkeen ja mitkä tekijät vanhemman arkeen ja iloa ja hyvinvointia. Vanhempia pyydettiin valitsemaan kolme eniten lapsen arkeen iloa ja hyvinvointia tuottavaa tekijää ja vanhemmilla oli mahdollisuus jatkaa vastausta myös avoimella vastauksella. Vanhemmat saivat valita viisi omaan arkeen iloa ja hyvinvointia tuottavaa tekijää ja tässäkin kysymyksessä vanhemmilla oli mahdollisuus jatkaa vastaustaan avoimeen kenttään.

Lapsen arjen hyvinvointi

Kuviossa 1 on nähtävissä tarkemmin vastauksien jakautuminen lapsen iän mukaan. Perhe tuo kaikille ikäryhmille iloa ja hyvinvointia arkeen. Mitä vanhemmaksi lapsi kasvaa sitä tärkeämmiksi tulevat *ystävät ja kaverit* sekä *mahdollisuus harrastuksiin ja kerhotoimintaan*.

Kuvio 1 Viisi eniten lapselle iloa ja hyvinvointia arkeen tuottavaa asiaa lapsen iän mukaan jaoteltuna

Alle kouluikäisen lapsen arkeen iloa ja hyvinvointia tuottavat asiat

Kun tarkastellaan alle kouluikäisen lapsen arkeen iloa ja hyvinvointia tuottavia asioita, voidaan nähdä *perheen, ystävien ja kavereiden* sekä *isovanhempien ja muiden sukulaisten* tuottavan eniten iloa ja hyvinvointia.

Avoimiin vastauksiin vastauksia kertyi 86 aineistoviittausta. Avointen vastausten perusteella iloa ja hyvinvointia tuottaa *perhe* (23 %). Etenkin oman perheen tuoma turvallisuus ja rakkaus mainittiin tuovan iloa ja hyvinvointia arkeen.

"Perusturvallisuus kotona"

"Perheen rakkaus"

"Oma perhe on lapsille tärkein."

Alle kouluikäisen arkeen iloa ja hyvinvointia tuottavat myös *isovanhemmat ja muut sukulaiset* (20 % aineistoviittauksista) ja etenkin isovanhemmat mainittiin usein alle kouluikäisen arkeen iloa ja hyvinvointia tuottavaksi asiaksi. Myös ystävät ja kaverit (8% aineistoviittauksista) mainittiin iloa ja hyvinvointia tuottavaksi asiaksi.

"Isovanhemmat ovat hyvin tärkeitä"

"Isovanhemmat voivat tuottaa lapsille iloa tarvittaessa"

"Jaettu ilo on suurempi ilo."

Myös luonto ja luonnossa liikkuminen tuo iloa ja hyvinvointia alle kouluikäisen kuusamolaisen arkeen.

"Puhtaassa luonnossa liikkuminen"

"Luonnon tutkiminen"

Alakoululaisen arkeen iloa ja hyvinvointia tuottavat asiat

Alakoululaisen arkeen iloa ja hyvinvointia tuottavat eniten *perhe, ystävät ja kaverit* sekä *mahdollisuus harrastuksiin ja kerhotoimintaan*.

Avointen vastausten (vastaajat N = 49, aineistoviittaukset N = 73) perusteella alakoululaisten arkeen iloa ja hyvinvointia tuottavat *perhe ja isovanhemmat ja sukulaiset*. Perheeseen kuului perheen lemmikit ja osa kirjoitti isovanhempien olevan perhettä. Perheen kesken vietettyä aikaa pidettiin tärkeänä.

"Isoisomummu mukaan lukien"

"Jotkut yksittäiset sukulaiset"

"Kaikki odottavat perheen yhteistä aikaa"

Mahdollisuus harrastuksiin ja kerhotoimintaan tuottavat iloa ja hyvinvointia alakoululaisen arkeen. *Ystäviä ja kavereita* pidettiin myös tärkeinä alakoululaisen arjen hyvinvoinnin kannalta. Vanhemmat kokivat, että on tärkeää, että lapsella on ystäviä koulusta, harrastuksista tai naapurustosta.

"Harrastus voi tuottaa lapselle iloa"

"Laskettelu on tärkeä harrastus"

"On tärkeää, että on kavereita."

"Harrastekaverit"

Yläkoululaisen ja yli 16-vuotiaan arkeen iloa ja hyvinvointia tuottavat

Yläkoululaisten ja 16-vuotiaiden lasten arkeen iloa ja hyvinvointia tuottaa *perhe, ystävät ja kaverit sekä mahdollisuus harrastuksiin ja kerhotoimintaan*. Avoimet vastaukset liittyivät harrastusten mahdollistamiseen paremmilla kulkuyhteyksillä, monipuolisemmilla harrastusmahdollisuuksilla ja halvemmilla harrastusmahdollisuuksilla.

Vanhemmat toivoivat parempia *kulkuyhteyksiä* myös iltaisin, ettei vanhempien tarvitsisi kuskata lapsia harrastuksiin tai kavereille edes takaisin. Vanhemmat toivoivat muutoksia *harrastusmahdollisuuksiin* ja harrastusten hintaan. Harrastuksiin toivottiin laajempaa tarjontaa kaiken ikäisille ja tasoisille harrastajille. Vanhemmat myös kyseenalaistivat harrastusten kilpailuhenkisyden ja toivoivat harrastuksia, joissa ei tarvitsisi kilpailla.

"Laskettelu on tärkeä harrastus, mutta vanhemmilta se vaatii paljon ajoa."

"Olisi tärkeää, että kulkuyhteyksiä olisi myös iltaisin."

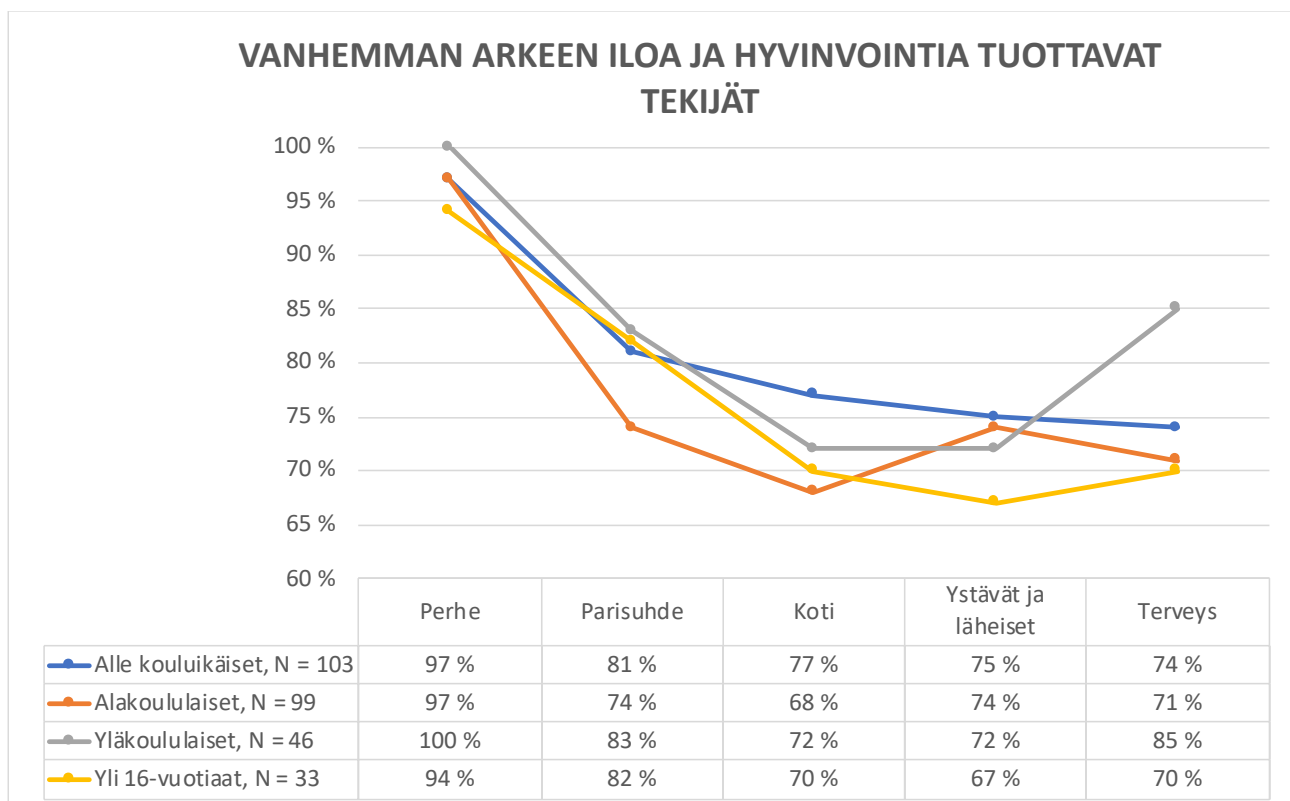
"Lapsilleni ei Kuusamon mahdollisuuksista löydy mielekästä harrastusta."

"Harrastukset vaativat talkootyötä monta päivää ja tuntia."

"Eryyslapsille omat harrastusmahdollisuudet."

Vanhemman arjen hyvinvointi

Kuusamolaisia vanhempia pyydettiin valitsemaan viisi (5) eniten iloa ja hyvinvointia omaan arkeen tuottavaa tekijää. Kuviossa 2 on eriteltyä iloa ja hyvinvointia vanhemman arkeen tuottavat tekijät perheeseen kuuluvien lasten iän mukaan. Perhe tuottaa kaikissa ikäluokissa eniten hyvinvointia arkeen. Terveys on tärkeä iloa ja hyvinvointia tuottava tekijä etenkin yläkoululaisten vanhempien arjessa. Alakoululaisten lasten vanhempien arkeen ystävät ja läheiset tuottavat iloa ja hyvinvointia.

Kuvio 2 Viisi eniten vanhemman arkeen iloa ja hyvinvointia tuottavaa tekijää perheeseen kuuluvien lasten iän mukaan jaoteltuna

Vanhempien arkeen iloa ja hyvinvointia tuottavia tekijöitä tarkasteltiin myös perheeseen kuuluvien **vanhempien lukumäärän mukaan**. Viisi eniten iloa ja hyvinvointia tuottavaa tekijää eivät suurestikaan eroa vanhempien lukumäärän mukaan tarkasteltuna, mutta yhden vanhemman perheissä *riittävä toimeentulo* ja useamman vanhemman perheessä *mielekäs työ / opiskelupaikka* vastataan iloa ja hyvinvointia tuottaviksi tekijöiksi.

Alle kouluikäisten vanhemmat

Alle kouluikäisten vanhemmat valitsivat *perheen, parisuhteen ja kodin* tuottavan eniten hyvinvointia omaan arkeen (kuvio 2). Avointen vastausten perusteella (aineistoviittauksia yhteensä 85 kappaletta) iloa ja hyvinvointia tuottavat *parisuhde, perhe ja sukulaiset, toimiva arki* sekä *oma koti*. Vanhemmat kertoivat esimerkiksi arvostavansa avointa, toimivaa, tukevaa ja kunnioittavaa parisuhdetta, jossa on toiseen huomioon ottavaa ja luottamuksellista vuorovaikutusta.

"Luottamus parisuhteessa."

"Avoin vuorovaikutus parisuhteessa."

"Toisen huomioon ottaminen."

Vanhemman arkeen iloa ja hyvinvointia toi kodin luoma turva, siisteys ja viihtyisyys. Perhe toi iloa ja hyvinvointia monelle kuusamolaiselle vanhemmalle yhdessäolon kautta.

"Turvallisuuden tunne omassa kodissa."

"Saa olla oma itsensä kotona."

"Yhdessä tekeminen perheenä."

Vanhemmat kertoivat myös *terveyden, harrastuksien ja muiden ihmisten* tuovan iloa ja hyvinvointia vanhemman arkeen.

"Mielen hyvinvointi on tärkeää."

"Puhdas ja terveellinen sisäilma."

"Ystävät tärkeitä."

"Tärkeä tuki niin ilon kuin surun keskellä."

Alakoululaisten vanhemmat

Perhe, ystävät ja läheiset sekä *parisuhde* tuo alakoululaisten vanhemman arkeen iloa ja hyvinvointia (kuvio 2). Avoimia vastauksia alakoululaisten vanhemmille iloa ja hyvinvointia tuottavista tekijöistä kertyi 49 kappaletta ja aineistoviittauksia 76 kappaletta. Alakoululaisten vanhemmat kertoivat kodin turvallisuuden ja viihtyisyyden sekä elinympäristön mahdollisuuksien luovan iloa ja hyvinvointia arkeen.

"Puhdas ympäristö."

"Helpompi olla, kun on turvallista myös lapsilla."

"Turvallisuuden tunne omassa kodissa."
"Luonto! Kuusamossa luonto on kotiovella."

Parisuhteen kerrottiin myös tuovan iloa ja hyvinvointia vanhemman arkeen. Parisuhteessa arvostettiin varsinkin avointa vuorovaikutusta ja toisen vanhemman luomaa tukea. *Toimiva arki* toi myös iloa ja hyvinvointia monen vastaajan arkeen. Toimivaa arkea pidettiin iloa ja hyvinvointia tuottavana tekijänä, vaikka kaikilla arki ei tällä hetkellä näyttäydykään toimivana.

"Tuo iloa vaikkei parisuhdeaikaa juuri olekaan."

"Perheenä ei voi toimia, jos parisuhde ei pelitä."

"Normiarki sujuu lasten kanssa."

"Auttaa jaksamaan myös töissä, kun arki sujuu."

"Kulkuyhteydet puuttuvat. Oma auto on pakollinen."

"Helpottaisi myös meitä vanhempia, jos julkiset liikkuisi useammin täällä"

Kuusamolaiset vanhemmat kertoivat työn ja toimeentulon vaikuttavan arjen koettuun iloon ja hyvinvointiin, mutta puolet aineistoviittauksista käsitteli työn ja toimeentulon puutteita vanhemman elämässä. Ja toinen puolet käsitteli työn joustavuuden ja etätöiden tuomaa iloa ja hyvinvointia vanhemman arkeen. Alakoululaisten vanhempien arkeen iloa ja hyvinvointia tuottivat myös *harrastukset*.

"Mahtavat retkeilyreitit on lähellä ja palvelut näiden varrella todella hyviä."

"Harrastan aika paljon ja se tuo kovasti iloa, ilman niitä tuskin jaksaisi."

"Se on mun omaa aikaa."

"Se on tärkeää, että työnantaja tukee opiskelua."

"Etätömahdollisuus iso plussa."

"Etätöiden tuoma joustavuus."

Yläkoululaisten ja yli 16-vuotiaiden vanhemmat

Perhe, terveys ja parisuhde tuovat iloa ja hyvinvointia yläkoululaisten vanhemman arkeen (kuvio 2). Avoimia vastauksia liittyen yläkoululaisten vanhempien arkeen iloa ja hyvinvointia tuottavista asioista kertyi 26 kappaletta ja aineistoviittauksia 38 kappaletta. *Perheeseen, ystäviin ja sukulaisiin* liittyvät aineistoviittaukset käsittelivät näiden tuottavan vanhemman arkeen iloa ja hyvinvointia tuen ja vertaistuen kautta.

"Sisarukset auttaa tarvittaessa."

"Ystävät saa tarvittaessa puhelimen päähän."

"Tukiverkostoni koostuu ystävistä."

"Parisuhteen pitää toimia tai muuten koko perhe kärsii."

Yläkoululaisten ja yli 16-vuotiaiden vanhemmille työ ja toimeentulo tuo arkeen iloa ja hyvinvointia. Aineistoviittauksista korostui kuitenkin se, että *työ ja toimeentulo* toisi iloa ja hyvinvointia, jos sitä olisi. Mielekkään työn ajateltiin lisäävän arjen iloa ja hyvinvointia ja työssä arvostettiin joustavuutta ja työn palkitsevuutta sekä esimiehen osoittamaa arvostusta.

"Työtilanteeni on surkea, joten toimeentulokin on hilkulla."

"Työtä minulle Kuusamossa ei ole melkein ollenkaan."

"Oma työ mahdollistaa omakotitalon ja lasten harrastuksia."

"Riittävä toimeentulo olisi enemmän kuin sata jänistä."

Yli 16-vuotiaiden vanhempien arkeen iloa ja hyvinvointia tuottavat *perhe ja parisuhde* (kuvio 2). Parisuhteessa arvostettiin vertaistukea ja hyvinvoiva parisuhde ajateltiin pohjaksi hyvinvoivalle perheelle.

"Parisuhde on perheen kanssa samalla viivalla."

"Parisuhteen pitää toimia tai muuten koko perhe kärsii."

Arjen hyvinvointia haastaa

Lapsen arjen hyvinvointia haastaa

Vanhemmat kertoivat lapsen arkea ja hyvinvointia haastavista tekijöistä (13 % vastauksista). Liikenneyhteydet koettiin lapsen arkeen iloa ja hyvinvointia lisääväksi tekijäksi, mutta osalle liikenneyhteydet eivät näyttäytyneet toimivina ja ne toivat omat haasteensa lapsen kokemaan arjen hyvinvointiin.

"Liikenneyhteydet eivät toimi kuitenkaan syrjäkylällä."

"Tietenkin olisi hyvä kun olisi kulkuyhteyksiä, vaan iltaisin se on vanhemmat jotka kускаavat."

"Valitettavasti näin kaukana keskustasta asuvana kulkuyhteyksiä ei juuri ole"

Harrastuksia pidettiin lapselle iloa ja hyvinvointia tuottavana asiana, mutta harrastuksien hintaa ja vähäistä tarjontaa osa piti ongelmana. Osalle myös aikataulut loivat omia haasteita, kuten myös lastenhoitajien puute.

"Ei kunnolla vain toimi perheen ja työn yhteensovittaminen."

"Toivisin, ettei kaikki harrastaminen maksisi niin paljoa."

"Tukiverkostot tuottaisi iloa, silloin kun sitä harvoin on."

"Omatkin harrastukset olisi kiva, mutta aika ei riitä."

"Olisi mukava, mutta pienet lapset."

"Ei ole lapsilla katsojaa, että voisi käydä."

Osa lapsista koki yksinäisyyttä, mikä osaltaan vaikutti arjen koettuun iloon ja hyvinvointiin vähentävänä tekijänä.

"Toisella lapsella ei ole ainuttakaan kaveria."

"Lapseni kärsii yksinäisyydestä."

Vanhemman arjen hyvinvointia haastaa

Vanhemmat kertoivat myös omaan arkeensa haasteita asettavista tekijöistä (23 % vastauksista). Vanhemman kokemaa arjen iloa ja hyvinvointia haastoi työn ja arjen yhteensovittamisen hankaluus. Huonot liikenneyhteydet koettiin myös haastavan arjen iloa ja hyvinvointia.

"Vammaisperheen työnteko on mahdotonta."

"Työtä ei Kuusamossa ole minulle ollenkaan."

"Tällä hetkellä mahdotonta sovittaa yhteen"

"No liikenneyhteydet täältä puuttuvat. Auto on pakollinen"

"Helpottaisi myös meitä vanhempia, kun julkiset liikkuisi useammin täällä."

"Syrjäkylällä ei toimi kuitenkaan."

Toimeentulo asetti vanhemman kokemalle arjen ilolle ja hyvinvoinnille omat haasteensa. Lastenhoidon puute koettiin myös hyvinvointia haittaavaksi tekijäksi.

"Vammaisen lapsen perheen toimeentulo on tehty huonoksi Suomessa."

"Toisi iloa jos olisi riittävä toimeentulo"

"Työtilanteeni on surkea koronan takia ja toimeentulokin hilkulla."

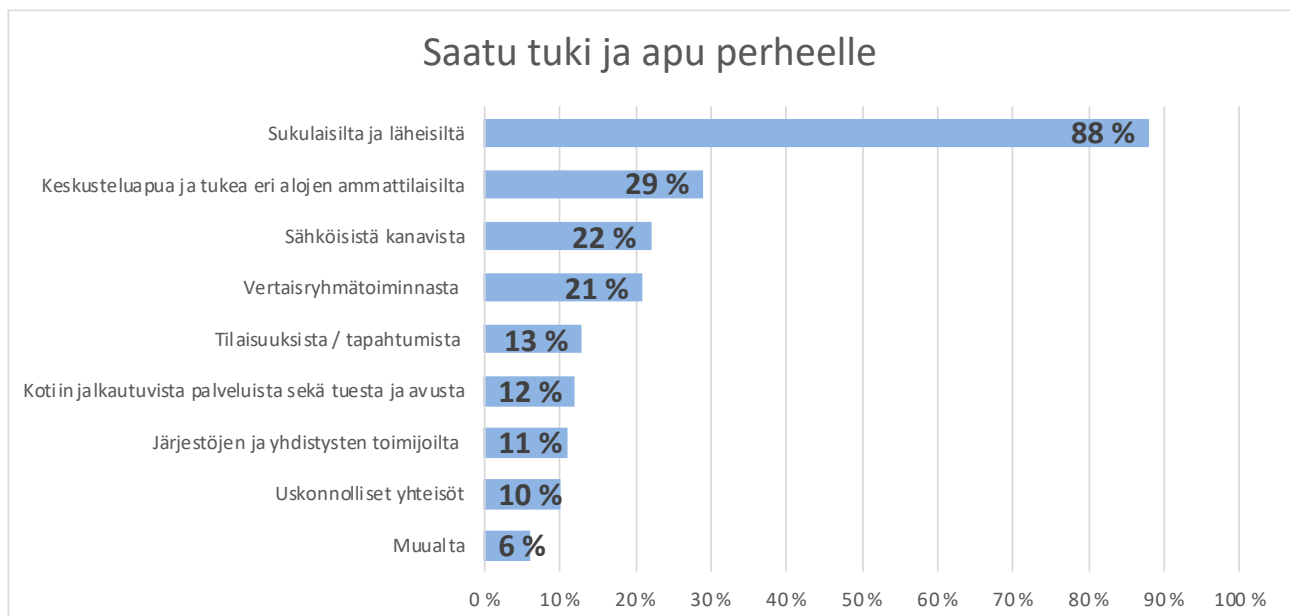
"Ei ole lapsella katsojaa, että voisi itse harrastaa"

Arjen tuki

Kyselyssä selvitettiin, *mistä* kuusamolaiset lapsiperheet saavat tukea ja apua perheelleen. Vanhemmat saivat valita useamman vaihtoehdon, mistä on tukea ja apua saanut. Vanhemmat saivat jatkaa vastauksia avoimeen kenttään. Vanhemmat saivat myös kertoa ne *tahot*, joista ovat tukea perheelleen saaneet. Osa perheistä sai apua myös yhdistyksistä ja järjestöistä.

Saatu tuki ja apu

Kuusamolaisilta lapsiperheiltä kysyttiin, mistä ja minkälaista tukea ja apua he ovat saaneet itselle tai perheelle. Kuviosta 3 käy ilmi mistä vanhemmat ovat tuen ja avun mahdollisuuksia saaneet koko aineistosta katsottuna (N = 153 ja valittujen vastausten lukumäärä N = 324). Selvästi eniten apua kuusamolaiset lapsiperheet saavat *sukulaisilta ja läheisiltä*, toiseksi eniten apua lapsiperheet ovat saaneet eri alojen *ammattilaisilta keskusteluavun muodossa*. Vanhemmat saivat apua myös *sähköisistä kanavista ja vertaisryhmätoiminnasta*.

Kuvio 3 Saatu tuki ja apu perheelle, koko aineisto

Vastaukset suodatettiin myös asuinpaikan mukaan eikä eroa asuinpaikan mukaan juurikaan ollut. Selvästi eniten apua vanhemmat saivat sukulaisilta ja läheisiltä asuinpaikasta riippumatta. *Vertaisryhmä* nousi toiseksi avun ja tuen antajaksi heillä, jotka asuivat 6 – 15 kilometrin säteellä Kuusamon keskustasta. Yli 31 kilometrin säteellä Kuusamon keskustasta asuvat perheet saivat toiseksi eniten apua *eri alojen ammattilaisilta keskustelujen* merkissä ja kolmanneksi eniten he saivat apua *eri tilaisuuksista ja tapahtumista*.

Eri ikäryhmiä verratessa ei näkynyt eroa siinä, mistä he ovat tukea ja apua saaneet. Vanhemmat saivat jatkaa vastaustaan avoimeen kenttään (N = 103 ja aineistoviittauksia 128). *Sukulaiset ja läheiset* ovat selvästi eniten tukea ja apua antanut tekijä.

Sukulaisilta ja läheisiltä (44 aineistoviittausta) tukea ja apua alle kouluikäisten lasten vanhemmat saivat avointen vastausten perusteella *lastenhoitoapuna, vertaistukena* sekä *taloudellisena tukena ja neuvoja*. Vanhemmat kertoivat myös saaneensa apua ystäviltä, työterveyshuollosta ja ystäviltä.

Vertaisryhmätoiminnasta (27 aineistoviittausta) vanhemmat saivat tarvitsemaansa tukea ja apua juttuseurana, kokemusten jakamisena sekä ilon tuottajana. Vertaisryhmiksi mainittiin Mannerheimin lastensuojeluliiton järjestämät kahvilat, Imetyksen tuen ryhmät ja seurakunnan kerhot. **Sähköisiä kanavista** (6 aineistoviittausta) apua ja tukea saatiin vertaistukena eri keskusteluryhmistä ja tietoa erilaisista sähköisistä kanavista. **Uskonnolliset yhteisöt** (5 aineistoviittausta) antoivat tukea vanhemmille kerhojen ja perhetilaisuuksia merkeissä.

Keskusteluapua ja tukea eri alojen ammattilaisilta (16 aineistoviittausta) tukea ja apua saatiin erilaisista terapiapalveluista, neuvolan ja päiväkodin henkilökunnan kanssa käydyistä keskusteluista. **Kotiin jalkautuvista palveluista sekä tuesta ja avusta** (9 aineistoviittausta) mainittiin lapsiperheiden kotipalvelut ja kodinhoitajat.

Eri tahojen ja yhdistysten sekä järjestöjen antama tuki perheelle

Kuusamolaiset lapsiperheet (N = 65 ja valittujen vastausten lukumäärä N = 177) ovat saaneet eniten apua *neuvolasta* (45%), *perheneuvolasta* (43%) ja *varhaiskasvatuksesta* (32%). Vastaukset suodatettiin perheeseen **kuuluvan lapsen iän mukaan**, eroa ei juurikaan ollut tukea antaneessa tahossa, kuin siinä määrin, että lapsen ollessa koulussa, koulu nousi yhdeksi tuen antajaksi ohi varhaiskasvatuksen ja neuvolan. Yli 16-vuotiaiden lapsien perheessä perhe sai eniten tukea perheneuvolasta ja tämän jälkeen vastaukset sijoittuivat tasaisesti viiden (5) tahon ympärille, *lapsiperheiden kotipalvelu, mielenterveys- ja päihdetyö, seurakunta, koulu ja neuvola*.

Vastaukset suodatettiin myös perheen **asuinpaikan mukaan**. Kuusamon keskustassa asuville eniten tukea ja apua on antanut järjestyksessä *perheneuvola, neuvola ja lapsiperheiden kotipalvelu*. Perheet, jotka asuvat 6 – 15 kilometrin säteellä Kuusamon keskustasta asuvista vastaajista yli puolet saivat eniten apua *neuvolasta* ja sen jälkeen *varhaiskasvatuksesta*. 16 – 30 kilometrin säteellä Kuusamon keskustasta asuvat perheet saivat tukea ja apua *varhaiskasvatuksesta ja seurakunnalta*. Yli 31 kilometrin päässä Kuusamon keskustasta asuvat perheet saivat tukea ja apua *perheneuvolasta sekä neuvolasta*.

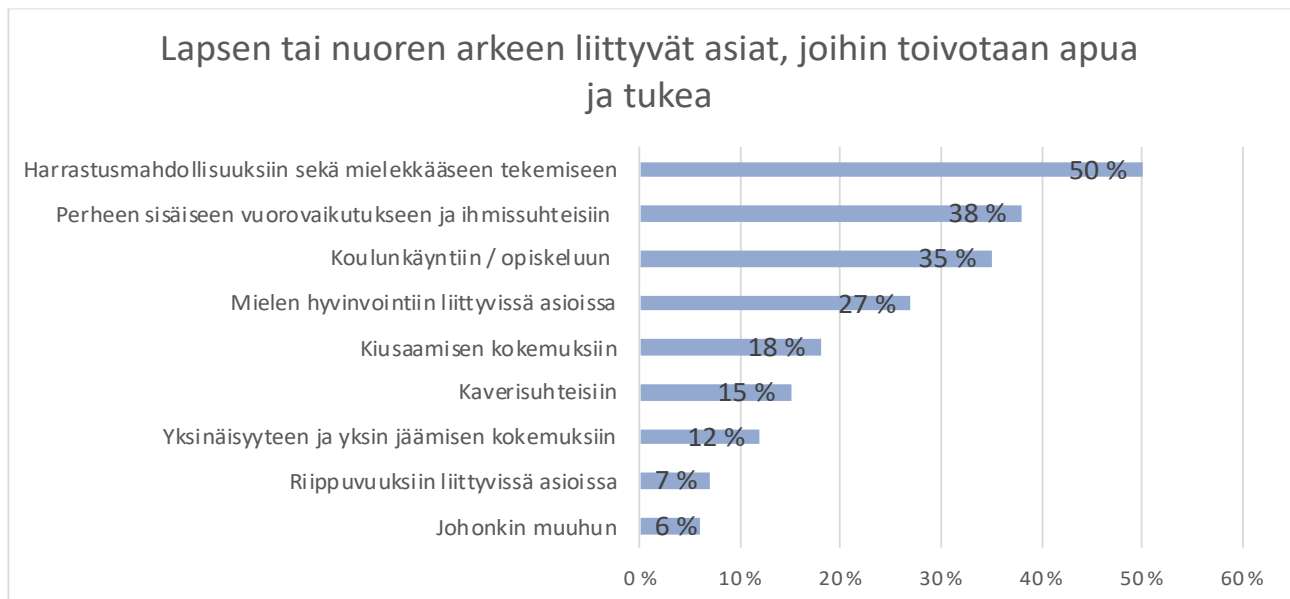
Kyselyssä selvitettiin myös, mistä **yhdistyksistä ja järjestöistä** vanhemmat (N = 17) ovat saaneet apua ja tukea. Kysymykseen vastanneista vanhemmista vajaa puolet saivat apua ja tukea *Mannerheimin lastensuojeluliitosta*, 18 %:ia vastaajista sai avun *Imetyksen tuesta* sekä yksittäiset vastaajat saivat avun *Punaisen ristin toiminnasta, Kuusamon vanhempainyhdistyksestä, Suomen vanhempainliitosta, urheiluseuroista, Kiintymysvanhemmuusperheet ry:stä ja Kuusamon seurakunnasta*.

Toivottu tuki ja apu

Vanhemmat pääsivät vastaamaan siihen, minkälaista tukea ja apua he ovat toivoneet lapsen tai nuoren arkeen sekä minkälaista apua ja tukea vanhemmat ovat toivoneet omaan vanhemmuuteensa ja kasvattajana toimimiseen.

Lapsen tai nuoren arkeen toivottu apu ja tuki

Puolet kysymykseen vastanneista kuusamolaisista lapsiperheistä toivoivat apua ja tukea lapsen tai nuoren *harrastusmahdollisuuksiin ja mielekkääseen tekemiseen*. Apua ja tukea toivottiin myös *perheen sisäiseen vuorovaikutukseen ja ihmissuhteisiin* sekä *koulunkäyntiin/opiskeluun*. Kuviosta 4 on nähtävillä vastausten (N = 113 ja valittujen vastausten lukumäärä N = 236) prosentuaalinen jakautuminen.

Kuvio 4 Lapsen tai nuoren arkeen liittyvät asiat, joihin toivotaan apua ja tukea, koko aineisto

Vastaukset suodatettiin myös lapsen iän mukaan. Neljän kärki avun ja tuen tarpeessa lapsen arkeen pysyi suhteellisen samana lapsen iästä riippumatta, mutta yläkoululaisen ja yli-16 vuotiaan *mielen hyvinvointiin* liittyviin asioihin toivottiin tukea ja apua enemmän kuin perheissä, joissa oli nuorempia lapsia.

Harrastusmahdollisuuksiin ja mielekkääseen tekemiseen liittyvät aineistoviittaukset (15 aineistoviittausta) liittyivät vanhempien toiveisiin halvemmista harrastuksista, avustusta kiusaamiseen ja matalamman kynnyksen harrastusmahdollisuuksiin. Osa vanhemmista koki, että vähäiset paikat harrastuksissa menevät nopeasti ja harrastuksiin on vaikea päästä lapsen mukaan. Vanhemmat toivoivat taloudellista tukea **koulunkäyntiin** ja uusien opiskelulaitteiden hankkimiseen.

"Enemmän tiedotusta"

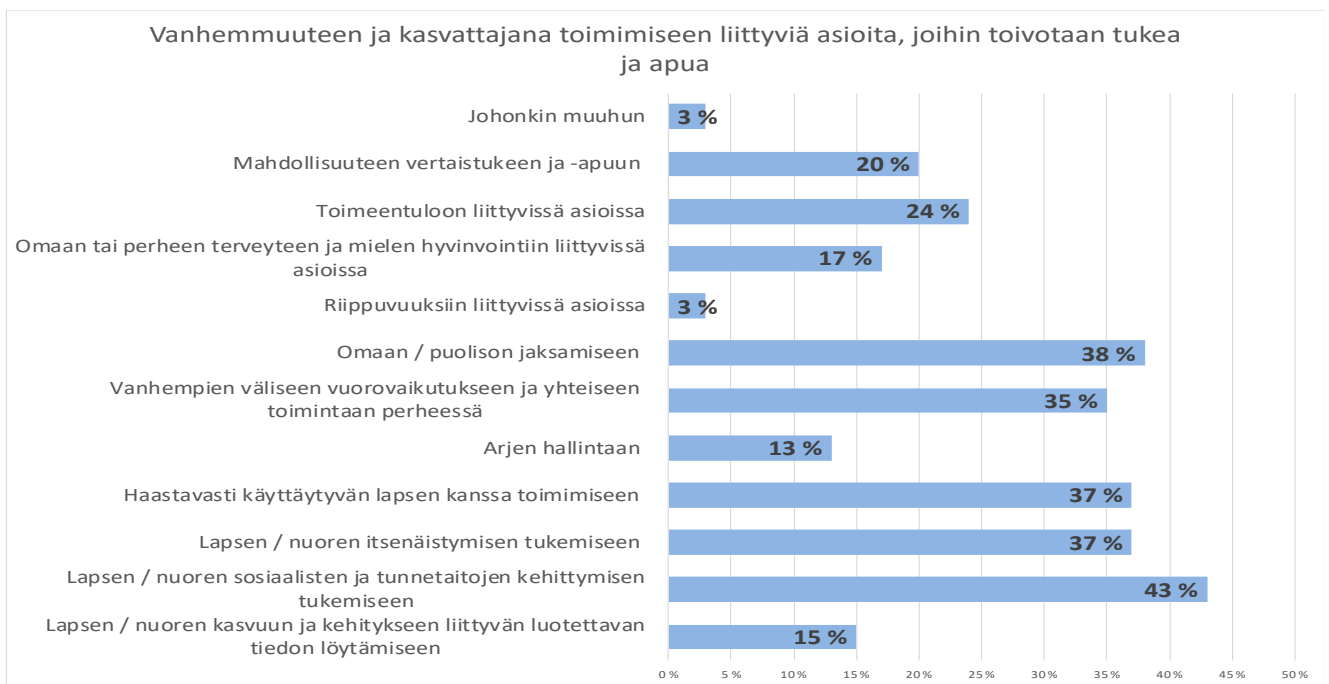
"Vapaamuotoisia harrasteryhmiä, jotka eivät edellytä seuraan kuulumista."

"Kuusamosta puuttuu shakkikerho, koodauskerho ja sulkapallo."

Mielen hyvinvointiin (4 aineistoviittausta) liittyvissä avoimissa vastauksissa käsiteltiin lapsen tunnetaitoja. Lapsen tunnetaitoihin toivottiin apua sekä nopeampaa puuttumista, jos vähänkään lapsi herättää huolta ammattilaisissa. **Riippuvuuksiin liittyvissä asioissa** (4 aineistoviittausta) vanhemmat olivat huolissaan lapsen pelaamisesta ja pelaamisen aiheuttamasta riippuvuudesta. **Sisäiseen vuorovaikutukseen ja ihmissuhteisiin** (7 aineistoviittausta) liittyvät avun ja tuen toiveet käsittelivät vanhempien toivetta haastavasti käyttäytyvän lapsen kanssa toimimiseen ja kasvatustavoitteisiin yleisesti. Myös perhemallin tuomiin haasteisiin toivottiin apua.

Vanhemmukseen ja kasvattajana toimimiseen toivottu tuki ja apu

Kuusamolaisilta vanhemmilta kysyttiin, mihin he toivovat tukea ja apua vanhemmuudessa ja kasvattajana toimimisessa. Viisi (5) tuen ja avun kohdetta keräsi eniten vastauksia (kuvio 5) Vanhemmat toivovat tukea ja apua (N = 123, valittujen vastausten lukumäärä N = 350) *lapsen / nuoren sosiaalisten ja tunnetaitojen kehittymisen tukemiseen, omaan / puolison jaksamiseen, lapsen / nuoren itsenäistymisen tukemiseen, haastavasti käyttäytyvän lapsen kanssa toimimiseen ja vanhempien välisen vuorovaikutuksen ja yhteiseen toimintaan perheessä.*

Kuvio 5 Vanhemmuuteen ja kasvattajana toimimiseen liittyvät asiat, joihin toivotaan tukea ja apua, koko aineisto

Vastaukset suodatettiin myös perheeseen kuuluvien **vanhempien lukumäärän** mukaan. Perheet, joissa on yksi vanhempi (N = 15) kokevat tarvitsevansa apua ja tukea eniten *omaan/puolison jaksamiseen, haastavasti käyttäytyvän lapsen kanssa toimimiseen ja lapsen tai nuoren itsenäistymisen tukemiseen*. Kahden vanhemman perheissä (N = 101) apua ja tukea toivotaan eniten *lapsen / nuoren sosiaalisten ja tunnetaitojen kehittymisen tukemiseen ja omaan / puolison jaksamiseen sekä lapsen / nuoren itsenäistymisen tukemiseen*.

Perheeseen kuuluvan **lapsen iän** mukaan tarkasteltuna vanhemmuuteen toivotaan alle kouluikäisten (N = 78) ja alakouluikäisten (N = 74) perheissä *lapsen / nuoren sosiaalisten ja tunnetaitojen kehittymisen tukemiseen*, kun taas yläkoululaisen (N = 28) perheissä eniten tukea ja apua toivotaan *haastavasti käyttäytyvän lapsen kanssa toimimiseen* ja yli 16-vuotiaan (N = 20) *itsenäistymiseen*. *Lapsen tunnetaidot, vanhempien välinen vuorovaikutus ja yhteinen toiminta perheissä sekä lapsen itsenäistymisen ja sosiaalisten ja tunnetaitojen tukeminen* ovat kaikki tekijöitä, joihin vanhemmat toivat apua ja tukea lapsen iästä riippumatta.

Suodatus tehtiin myös **perheen asuinpaikan** mukaan. Kuusamon keskustassa asuvista vanhemmista (N = 78) puolet toivovat apua ja tukea *lapsen / nuoren sosiaalisten ja tunnetaitojen kehittymisen tukemiseen*. Vanhemmat, jotka asuvat 6-15 km päässä Kuusamon keskustasta (N = 14) toivovat eniten apua *vanhempien väliseen vuorovaikutukseen ja yhteiseen toimintaan perheessä* sekä *lapsen / nuoren sosiaalisten ja tunnetaitojen kehittymisen tukemiseen*. 16-30 km päässä Kuusamon keskustassa asuvat vanhemmat (N = 16) toivovat eniten apua ja tukea *vanhempien väliseen vuorovaikutukseen ja yhteiseen toimintaan perheessä*. Vanhemmat, jotka asuvat yli 31 km päässä Kuusamon keskustasta (N = 15), toivovat apua ja tukea *lapsen / nuoren itsenäistymisen tukemiseen*.

Avoimiin vastauksia liittyen vanhemmuuteen toivottuun tukeen kertyi 34 kappaletta. **Toimeentuloon** toivottiin tukea ja apua hoitomaksujen madaltamisena ja lapsiperheille toivottiin rahallista tukea. **Haastavasti käyttäytyvän lapsen** kanssa toimimiseen toivottiin neuvoja etenkin murrosiässä olvien nuorien kanssa toimimiseen ja vilkkaiden lasten arjen tukeen. **Oman / puolison jaksamisessa** vanhemmat olivat etenkin huolissaan tukiverkostojen vähyydestä ja loppuun palamisesta, kun ei ole lastenhoito mahdollisuutta.

Vanhemmat toivoivat myös yhteisiä pelisääntöjä / rajoja kaikille kuusamolaisille nuorille, jotta vanhemmat voisivat nojautua näihin asettaessaan oman arjen rajoja nuorille.

"Kuusamoon tulisi saada kotihoidontuen kuntalisä."

"Iltapäivä / aamupäivä -maksu aivan liian korkea."

"Kotitilanteet ovat haastavia päivittäin."

"Lapsilla olisi virtaa, kun sen jotenkin saisi kohdistettua oikeaan toimintaan."

"Tukiverkostojen vähäisyys / vanhempien loppuun palaminen."

"Lapsiparkki: harrastusmahdollisuus vanhemmilla."

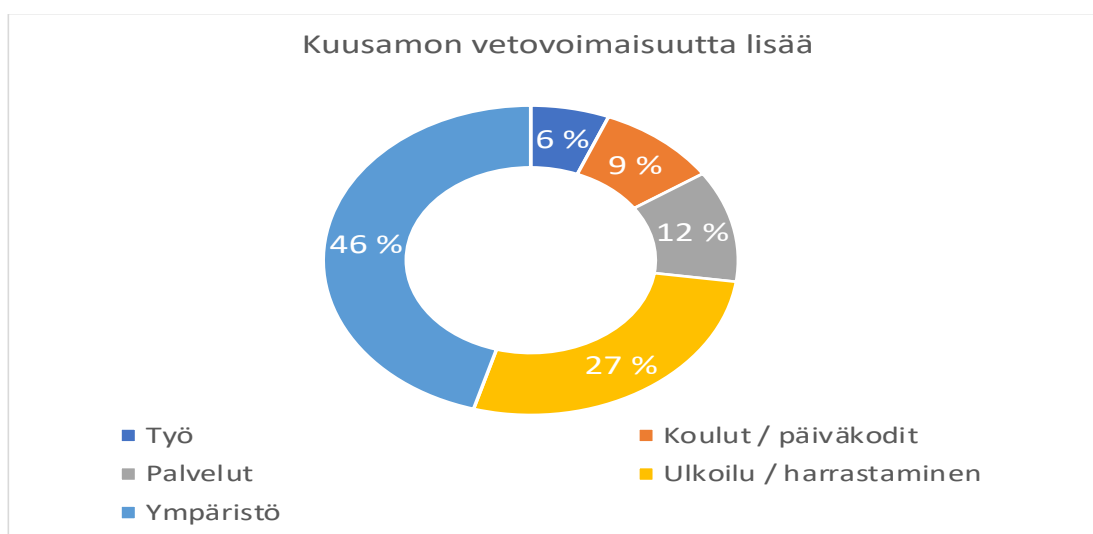
Koti Kuusamossa

Tämä luku pitää sisällään vanhempien ajatuksia Kuusamon viihtyisyyteen ja vetovoimaisuuteen vaikuttavista tekijöistä, luvusta selviää myös minkälaisia toiveita lapsiperheillä on Kuusamolle ja mitä kehitysehdotuksia vanhemmilla on antaa Kuusamon tarjoamille palveluille ja tuen muodoille.

Kuusamon viihtyisyys ja vetovoimaisuus

Kuusamossa on paljon asioita, jotka vaikuttavat Kuusamon viihtyisyyteen ja vetovoimaisuuteen. Seuraavaksi eritellään ne tekijät, jotka lisäävät, mutta myös ne tekijät, jotka vähentävät Kuusamon viihtyisyyttä ja vetovoimaisuutta.

Kuusamolaisilta lapsiperheiltä kysyttiin, mikä heidän mielestään lisää Kuusamon viihtyisyyttä ja vetovoimaisuutta. Vastaukset annettiin avoimeen kenttään ja vastausvaihtoehtoja ei kysymyksessä ollut. Kysymykseen vastasi 94 kuusamolaista vanhempaa ja aineistoviittauksia kertyi 180 kappaletta. Vastausten perusteella Kuusamon viihtyisyyttä lisää viisi alla olevassa kuviossa (kuvio 6) esitettyä teemaa, jotka muodostettiin vanhempien vastausten perusteella.

Kuvio 6 Kuusamon vetovoimaisuutta lisää

Selvästi eniten aineistoviittauksia oli liittyen Kuusamon **luontoon ja ympäristöön**. Viittauksista kävi esimerkiksi ilmi, että luonnon läheisyys ja puhtaus oli vanhempien mielestä viihtyisyyttä ja vetovoimaisuutta lisääviä tekijöitä. Ympäristö koettiin puhtaaksi, turvalliseksi ja yhteisöllisyyden nähtiin myös lisäävän Kuusamon vetovoimaisuutta.

"Paljon metsiä ja ulkoilumahdollisuuksia, joita lasten kanssa on helppo saavuttaa"

"Rauhallinen kasvuympäristö"

"Turvallisuus/turvallinen elinympäristö"

"Ruka lisää vetovoimaa"

"Enenevä viheralueiden määrä ilahduttaa ja lisää semmoisenaan viihtyisyyttä"

"Roskista siistitty kaupunki"

"Hyvät jalankulku- ja pyöräilyväylät."

"Pieni kylä"

"Liikunnan näkyminen katukuvassa."

Kuusamon viihtyisyyttä lisäsi vanhempien mielestä Kuusamon **koulu- ja varhaiskasvatuspalvelut**. Lähellä oleva koulu, sisäilmaltaan terveet koulut, turvallinen kouluyhteisö ja kyläkoulut lisäsivät vanhempien mielestä Kuusamon viihtyisyyttä ja vetovoimaisuutta. Varhaiskasvatuspalveluita kuvailtiin joustaviksi ja avoimiksi.

"Avoin vuorovaikutus mm esikoulun kanssa."

"Varhaiskasvatuksen joustava järjestäminen."

"Pienet lapsiryhmät."

Ulkoilumahdollisuudet ja monipuoliset harrastusmahdollisuudet nähtiin Kuusamon viihtyisyyttä ja vetovoimaisuutta lisääviksi tekijöiksi. Ulkoilualueiden kunto koettiin hyväksi ja luontokohteet monipuolisiksi. Vanhemmat kokivat, että harrastusmahdollisuuksia ja ulkoleikkipakkoja on monipuolisesti.

"Kattavat ulkoilumahdollisuudet"

"Monipuoliset harrastusmahdollisuudet"

"Halvat harrastukset"

"Ulkoleikkipuistot"

"Leikkipuistoja monipuolisesti"

Palveluihin oltiin tyytyväisiä ja niitä pidettiin monipuolisina ja kattavina. Vanhemmat kokivat, että lapsilla on nopea pääsy terveydenhuoltoon. Vanhemmat kokivat, että melkein kaikki tarvittava palvelu löytyy. Kuusamolaiset vanhemmat näkivät myös **työmahdollisuudet**

Kuusamon viihtyisyyttä lisäävänä tekijänä. Työmahdollisuuksia kuvailtiin monipuolisiksi, mutta lisää työpaikkoja toivottiin, etenkin nuorille.

"Tällä hetkellä palvelut tuntuvat riittävilä ja ovat helppo saavuttaa."

"Toimivat lapsiperheiden palvelut."

"Palvelut on monipuoliset ja kattavat."

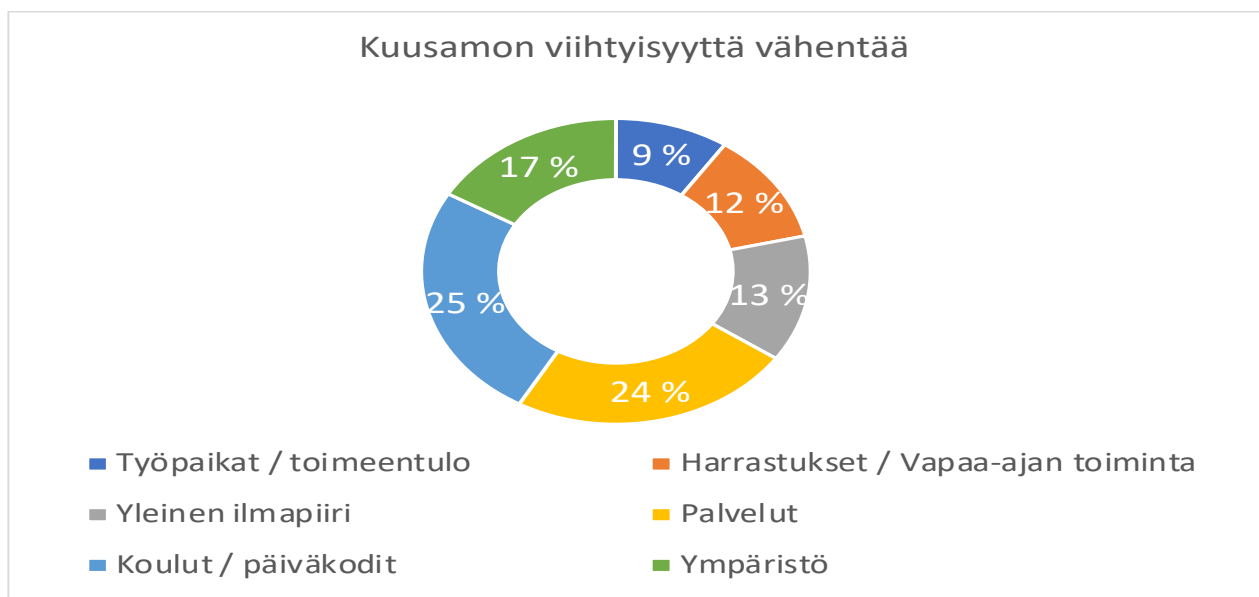
"Nopea avunsaanti ongelmatilanteissa."

"Melkein kaikki tarvittava löytyy."

"Lapsilla nopea pääsy terveydenhoitoon."

"Monipuolinen työnteon mahdollisuus."

Vanhemmilta kysyttiin myös, mitkä tekijät heidän mielestään **vähentävät** Kuusamon viihtyisyyttä ja vetovoimaisuutta. Vastauksia Kuusamon viihtyisyyttä vähentäviin tekijöihin kertyi 79 kappaletta ja näistä aineistoviittauksia 107 kappaletta. Kuviossa 7 on esiteltynä ne teemat, jotka vanhempien vastauksissa toistui Kuusamon viihtyisyyttä vähentävinä tekijöinä.

Kuvio 7 Kuusamon viihtyisyyttä vähentää

Kouluihin ja päiväkoteihin liittyi tekijöitä, jotka vanhempien mielestä vähensivät Kuusamon viihtyisyyttä. Vanhemmat kokivat, että maksut varhaiskasvatuspalveluihin on liian kalliit ja osalle etäisyys liian kaukana. Vanhemmat olivat myös huolissaan koulujen sisäilmasta, isoista luokkakoista ja kyläkoulujen lakkauttamisesta. Jatkokoulutusmahdollisuudet Kuusamossa nähtiin huonoiksi.

"Varhaiskasvatus keskitetty Kuusamon kirkonkylälle"
"Huonot jatkokoulutusmahdollisuudet"
"Kyläkoulujen lakkauttaminen"
"Huonokuntoiset koulut"
"Ei erikoistunutta (esim. kieli) varhaiskasvatusta tai erikoiskouluja"

Kuusamon **palvelut** koettiin vähäisiksi ja sisäilmaltaan huonoiksi. Puistojen kunnossapitoon toivottiin kiinnitettävän enemmän huomiota. Nuorilta sekä lapsiperheiltä puuttui paikka, missä viettää aikaa ja tapahtumavaliokoma koettiin pieneksi. Tapahtumien ja palveluiden tiedotukseen toivottiin parannusta. Vanhempien mielestä viihtyisyyttä ja vetovoimaisuutta vähentää myös vähäiset **työpaikat** sekä kotihoidon kuntalisän puuttuminen.

"Säästäminen lapsiperheiden palveluista, kouluista ja koulutarvikkeista"
"Vanhat puistot reunusalueilla"
"Synnärei puuttuu"
"Keskustasta puuttuu paikka, jossa voisi viettää aikaa"
"Vaikea saada selkoa tukipalveluista"
"Tapahtumavaliokoma pieni"
"Vähäiset mahdollisuudet edetä uralla."

Kuusamolaiset vanhemmat kokivat, että Kuusamon **harrastusmahdollisuudet** ovat vähäiset mahdollisuuksiltaan ja tiloja harrastaa on vähän. Harrastuksien kallis hinta ja kausimaksut vähensivät kuusamolaisten vanhempien mielestä Kuusamon vetovoimaisuutta. Erityislasten harrastusmahdollisuuksia pidettiin huonoina ja etenkin tiedotusta harrastuksista toivottiin näkyvämmäksi.

"Erityislasten liikunta ja harrastukset ovat olleet katkoksissa ja huonosti saatavilla"
"Vähäinen tiedotus harrastusmahdollisuuksista"
"Harrastusmahdollisuudet huonot yksinhuoltajille, joilla ei tukiverkkoa paikkakunnalla."

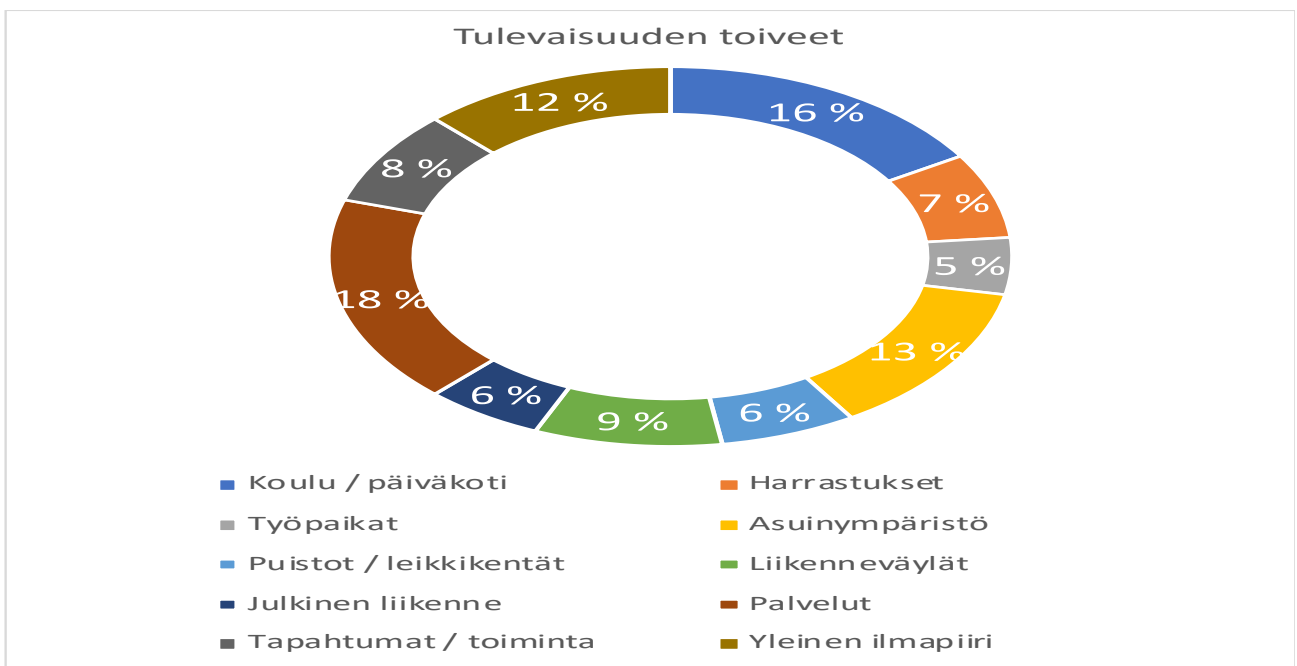
Kuusamon **ympäristöön** liittyvät tekijät nähtiin myös vähentävän Kuusamon viihtyisyyttä ja vetovoimaisuutta. Vanhemmat kertoivat Kuusamon viihtyisyyttä vähentäviksi tekijöiksi pitkät etäisyydet, huonot liikenneyhteydet ja leikkipuistojen huonon kunnon. Vanhemmat kokivat myös Kuusamon **yleisen ilmapiirin** viihtyisyyttä vähentäväksi tekijäksi, esimerkiksi kuppikuntaisuuden ja liian pienien piirien sekä lapsikielteisen ilmapiirin vähentävän

Kuusamon viihtyisyyttä. Kuusamolaiset vanhemmat kertoivat hankaluudesta päästä toimintoihin ja päätöksentekoon mukaan, kun asiat päätetään pienissä piireissä.

- "Turvaton ympäristö"
- "Roskaaminen"
- "Asfalttiviidakko"
- "Tuulivoimalat"
- "Kaivokset"
- "Ränsistynyt keskusta ja ympäristö"
- "Rakennustonttien huonous"
- "Lapsiperheiden vähäinen yhteisöllisyys"
- "Yksitotisuus"
- "Yleinen lapsikielteinen ilmapiiri"

Tulevaisuuden toiveet Kuusamolle

Kuusamolaiset lapsiperheet kertoivat myös tulevaisuuden toiveensa Kuusamolle. Kysymykseen vastasi 68 vanhempaa ja aineistoviittauksia kertyi 134 kappaletta. Kuviossa 8 on esitettyinä ne teemat, jotka toistuivat vastauksissa liittyen lapsiperheiden Kuusamolle antamiin tulevaisuuden toiveisiin.

Kuvio 8 Tulevaisuuden toiveet Kuusamolle

Lapsiperheet esittivät **kouluihin, kouluttautumiseen ja päiväkoteihin** liittyviä toiveita. Vanhemmat toivoivat nuorille enemmän koulutusmahdollisuuksia, kyläkoulujen pysymistä ja sisäilmaltaan terveitä kouluja. Kouluttautumismahdollisuuksista toivottiin nykyaikaisempia, jotta nuorilla olisi paremmat edellytykset työllistyä ja mahdollisesti työllistyä Kuusamossa. Kaikki **työpaikkoihin** liittyvät toiveet käsittelivät työpaikkojen määrän lisäämistä. Osa toivoi työpaikkojen lisäämistä nuorille ja osa taas vakituisia työpaikkoja lisää. Vastauksissa oli toiveita **yleiseen ilmapiiriin** liittyen. Kuusamolaiset toivoivat enemmän avoimuutta ihmisten kohtaamiseen, lasten ja nuorten asioiden laittamista etusijalle sekä perheitä kuunneltaisiin enemmän päätöksenteossa niin kaupunkiin kuin perheeseen itseän liittyvissä asioissa.

"Toivottavasti myös työllisyys paranisi, että nuoret saisivat töitä kotipaikkakunnalta ja kokemattomiakin nuoria otettaisiin rohkeasti töihin."

"Tärkeää, että Kuusamossa säilyy työpaikat ja saadaan luotua lisää."

"Koko kylä kasvattaa ajatus viehättää."

"Lapsimyönteisyyttä enemmän!"

"Nuorten asioista välitetään ja kuunnellaan."

"Ihmisten kohtaaminen aidosti."

"Kaupunkilaisia pitäisi kuunnella enemmän elinympäristöön liittyvissä asioissa, antaa selkeät vaihtoehdot ja tarvittaessa voi lisätä oman ehdotuksen."

Puolet **asuin ympäristöön** liittyvistä aineistoviittauksista liittyivät asuin ympäristön viihtyisyyteen, johon vastaajat toivoivat kiinnitettävän enemmän huomiota. Vanhemmat ehdottivat esimerkiksi pihojen ja puistojen siistimistä sekä istutuksien lisäämistä katujen ja teiden varteen. Kuusamolaiset lapsiperheet toivoivat myös turvallisuuden ja rauhallisuuden pysymistä ennallaan. **Puistoihin ja leikkikenttiin** liittyviä toiveita vanhemmat kertoivat vastauksissaan. Vanhemmat toivoivat puistojen ja leikkikenttien kunnostusta ja talvikunnossapitoa. Loput vastaajat toivoivat uudenlaisia ja päivitettyjä leikkipuistoja sekä ulkoilumahdollisuuksia lapsiperheille.

"Toivon, että alue säilyy monipuolisena ympäristönä ja luontoa arvostavana kaupunkina."

"Esteettömyys"

"Ulkoilualueiden huoltaminen"

"Puisto/ulkoilualue, jossa lapsille leikkipaikkoja sekä kahvila yms."

Kuusamoon toivotaan lisää **harrastusmahdollisuuksia** lapsille, nuorille ja aikuisille. Harrastusmahdollisuuksissa tulisi huomioida myös kauempana keskustasta asuvat lapset

ja nuoret, harrastusmahdollisuuksia tulisi lisätä myös muualla kuin Kuusamon keskustassa tai harrastusmahdollisuudet tulisi ajoittaa ja sijoittaa koulun läheisyyteen. **Liikenneväyliin** ja **julkiseen liikenteeseen** liittyviä toiveita esitettiin myös. Vanhemmat toivoivat enemmän kävelyteitä sekä katuvaloja kävelyteille. Teiden kunnossapitoa toivottiin myös parannettavan. Julkisten kulkuyhteyksien lisääminen ja parantaminen oli monella toiveissa. Yhteyksiä toivottiin pikkukyliltä Kuusamon keskusta ja Rukalle sekä halvempia lentoyhteyksiä.

"Toivoisin valaistusta kevyen liikenteen väylälle Lämsänkyläntienhaarasta."

"Pyörätie on toiveissa Kajaanintien varteen" "

"Viitostien ympärille enemmän pyöräteitä."

"Skibussiin ilmainen kortti, jos hankkii kausikortin."

"Paremmat kulkuyhteydet pikkukyliltä Kuusamon keskusta ja Rukalle."

Palveluihin liittyviä toiveita vanhemmat esittivät hieman reilu 20 kappaletta. Lapsille ja nuorille toivottiin enemmän kohtaamis- ja leikkipaikkoja. Kauppojen toivottiin pysyvän ja niitä toivottiin myös lisää suurien ketjujen rinnalle. Vanhemmat toivoivat myös peruspalveluiden pysymistä ja resurssien lisäämistä. Kuusamoon kaivattiin myös lisää uusia palveluja, kuten urheiluvälinelainaamoja ja iltaparkkeja lapsille sekä uusia elämyspaikkoja. Myös **tapahtumiin** liittyviä toiveita esitettiin. Tapahtumien tiedottamista toivottiin myös lisättävän.

" Kaikille avoin olohuone kahvila kadun varteen, aikuisten, lasten ja vanhuksien yhteinen tapahtumapaikka, joka iltaisin myös avoinna"

"Iltakerho johon lapsen voisi jättää hoitoon joksikin aikaa, jotta vanhemmat saavat omaa aikaa"

"Mielenterveyspalvelujen kehittäminen mm. avointa ryhmäterapiaa tai vertaistuki ryhmiä, kokemusasiantuntijoita."

"Toimintaa ja tapahtumia kouluille ja niiden ympäristöön" "

"Puistokonsertteja"

Kehitysehdotuksia Kuusamon tarjoamille palveluille

Kuusamolaiset lapsiperheet pääsivät myös vastaamaan siihen, **mitä lapsi- ja perhepalveluita tulisi kehittää** (N = 110, valittujen vastausten lukumäärä 267) ja he vastasivat avoimin vastauksin kysymykseen, MITEN (197 aineistoviittausta) palveluja tulisi kehittää. Kuusamolaiset lapsiperheet kokevat, että *liikuntapalveluissa* (38 %), *terveys- ja*

sosiaalipalveluissa (29 %), perusopetuspalveluissa (23 %) ja varhaiskasvatuspalveluissa (23 %) on heidän mielestään eniten kehittämisen varaa.

Vanhemmat toivoivat enemmän ilmaisia tai edullisia **liikuntapalveluja** (17 % aineistoviittauksista) lapsille, sekä monen vanhemman toiveena oli sisäleikkipuisto. Harrastustoimintaa toivottiin myös kauemmas ulotettavan kauemmaksi Kuusamon keskustasta. Puistojen ja ulkoilupaikkojen kuntoon toivottiin kiinnitettävän enemmän huomiota. Harrastusmahdollisuuksiin toivottiin myös matalampaa kynnystä osallistua toimintaan ja erityislapsille toivottiin enemmän harrastusmahdollisuuksia.

"Erlaisia lasten liikunta kokeilu kerhoja tarvittaisiin."

"Syrjäkylillä ei sisäliikuntamahdollisuutta."

"Selkeää tietoa netistä/sosiaalisesta mediasta"

"Keskustasta puuttuu aidattu leikkikenttä."

"Koulun yhteyteen harrastusmahdollisuudet, niin että onnistuu suoraan koulusta mennä ja sitten iippaan"

"Kaupungin nettisivut kuntoon esim. tiedotuksen osalta."

Kulttuuripalveluihin (4 % aineistoviittauksista) toivotaan monipuolisuutta ja enemmän lasten ja perheiden yhteisiä kulttuuritapahtumia. **Järjestöiltä, yhdistyksiltä ja vapaaehtoisten** (6 % aineistoviittauksista) palveluilta toivottiin tiedotuksen lisäämistä ja kohdentamista sopivammaksi perheille. Akuuttiapua ja monipuolisempaa tarjontaa toivottiin myös järjestöiltä ja yhdistyksiltä.

"Lastenteatteria"

"Lisää tietoa sosiaalisesta mediasta."

"Monipuolista toimintaa isommille massoille."

Perusopetuspalveluihin (11 % aineistoviittauksista) liittyvissä aineistoviittauksissa toistuu toive henkilökunnan lisäämisestä, pienemmistä ryhmäkoista ja paremmasta yhteistyöstä koulun ja kodin välillä. Myös lapsen yksinäisyyteen koulussa toivottiin tukea. **Varhaiskasvatuspalveluihin** (12 % aineistoviittauksista) vanhemmat toivoivat sähköisiä palveluja kattavimmiksi esimerkiksi tiedotuskanavana ja hoitoaikojen varaamiseen. Päivähoitomaksuihin toivottiin alennusta tai hoitomaksut tuntiperusteisiksi. Tilojen sisäilmasta oltiin myös huolissaan. Vanhemmat olivat huolissaan **toisen asteen koulutuspalveluista** (4 % aineistoviittauksista) ja etenkin koulutuspaikkojen vähyydestä sekä huonojen kulkuyhteyksien luomasta vaikeudesta nuorten koulunkäyntiin. Yhteydenpitoa toivottiin myös enemmän koulun ja vanhempien välille.

"Päivähoitomaksu tuntiperustaiseksi"
"Sosiaalista tukea yksin jäävälle lapselle."
"Sähköiset palvelut kattavimmiksi, esim tiedotus, hoitoaikojen varaaminen"
"Säännöllinen yhteydenpito koulun ja kodin välillä."
"Tuoksuttomuus kouluihin"

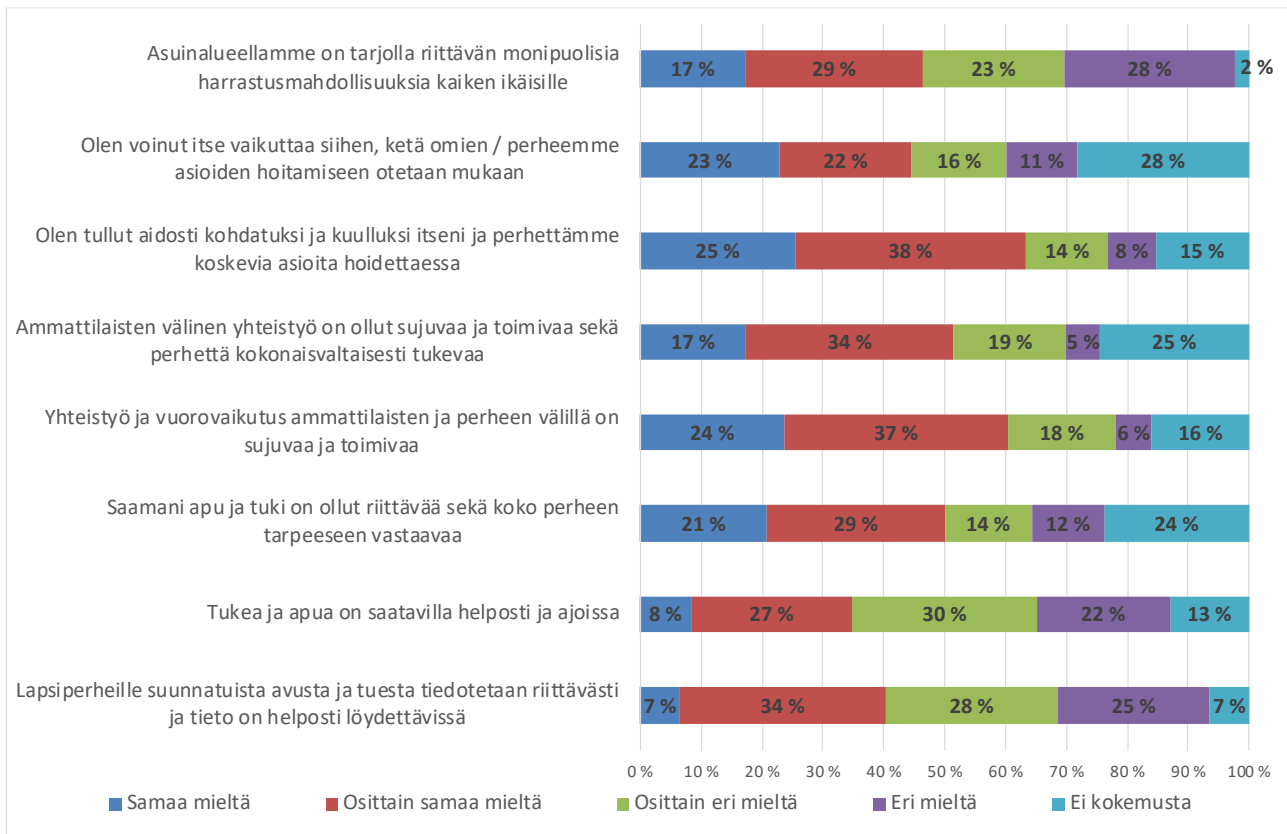
Aamu- ja iltapäivätoimintaan (9 % aineistoviittauksista) annetut kehitystoiveet liittyivät asiakasmaksun hinnan alentamiseen ja toimintaa toivottiin enemmän aamuun ja koulun jälkeiseen aikaan. Vanhemmat toivoivat, että toiminnot alkaisivat heti koulun jälkeen, niin lapsen ei tarvitsisi lähteä koululta pois ennen toimintaa. **Nuorisopalveluihin** (7 % aineistoviittauksista) liittyvät toiveet liittyivät nuorille suunnattuihin ajanviettopaikkoihin ja resurssien lisäämiseen. Nuorille toivottiin paikkoja, joissa he voivat viettää aikaa harrastaen ja esimerkiksi mopoja raskat. Koulukuraattoreja vanhemmat toivoivat myös lisää sekä toiminnasta tiedottamista. **Mielenterveys- ja päihdepalveluihin** (4 % aineistoviittauksista) toivottiin lisää näkyvyyttä tiedotuksen ja mainonnan kautta sekä enemmän henkilökuntaa.

Neuvola ja kouluterveydenhuollon (9 % aineistoviittauksista) henkilökunnan koulutukseen ja ajantasaisen tiedon saatavuuteen vanhemmat toivoivat parannusta. Neuvolan aukioloaikoja ja saatavuutta kauempana asuville tulisi vanhempien toivomusten mukaan lisätä. Myös neuvolan järjestämiä kerhoja ja ryhmäneuvoloita toivottiin sekä työntekijöitä lisää neuvolaan ja perheneuvolaan. Vanhemmat toivoivat parempaa tiedotusta **terveys- ja sosiaalipalveluista** (10 % aineistoviittauksista). He toivoivat nopeampaa puuttumista lapsen ja perheen ongelmiin sekä joustavampaa ja sujuvampaa mahdollisuutta palveluiden käyttöön.

"Toinen neuvolalääkäri Kuusamoon. Pitäisi olla kaikilla oikeus vaihtaa lääkäriä."
"Riittävästi resursseja ennaltaehkäisevään työhön."
"Asioihin, jotka nostaa esiin, tulisi tarttua paremmin"
"Kotikäyntejä varsinkin vastasyntyneelle ja kaukana asuville"
"Pitäisi olla mahdollisuus ilta vastaanottoon, että vanhemman ei tarvitse olla töistä pois"
"Kotipalvelu, omaa-aikaa vanhemmille. "
"Tukiperheitä enemmän"
"Nämä pitäisi olla saman katon alla."

Vanhemmille esitettiin myös **väitteitä harrastusmahdollisuuksiin, ammattilaisten kohtaamiseen ja saatuun tukeen liittyen**. Kuviossa 9 on esitettyä vanhemmille esitettyjen väitteiden jakaantuminen (N = 171). Vanhemmat saivat jatkaa vastauksiaan avoimiin vastauksiin, joita kertyi 69 kappaletta.

Vastausten perusteella on nähtävissä (kuvio 9), että vanhemmat kokevat *tulleensa aidosti kohdatuksi itseä ja perhettä koskevia asioita hoidettaessa sekä yhteistyön ja vuorovaikutuksen sujuvan ammattilaisten ja perheen välillä* (samaa mieltä, osittain samaa mieltä). Kuusamolaiset lapsiperheet kuitenkin kokevat, että *tukea ja apua ei ole saatavilla helposti ja ajoissa eikä harrastusmahdollisuuksia ole tarjolla riittävän monipuolisesti* (eri mieltä, osittain eri mieltä).

Kuvio 9 Väitteitä harrastusmahdollisuuksiin, ammattilaisten kohtaamiseen ja tuen ja avun mahdollisuuksiin liittyen, N = 171

Avoimista vastauksista nousi kuitenkin esille, että osa vanhemmista ei koe, että vanhempia olisi kuunneltu riittävästi heidän ongelmatilanteissaan. Vanhemmat kokivat, että tiedot palveluista ovat hajallaan eri tiedotuskanavissa ja asioita ei ole esitetty selkeästi. Vanhemmat eivät olleet samaa mieltä sen asian kanssa, että harrastusmahdollisuuksia olisi

riittävästi. Harrastusmahdollisuudet toivottiin ulotettavaksi myös kauempana asuville ja pienille lapsille. Muutama toivoi myös taideaineita enemmän urheiluharrastusten rinnalle. Saatuun apuun oltiin tyytyväisiä, mutta apua oli hankala saada ja moni vanhempi oli joutunut turvautumaan vain vähäisiin tukiverkostoihin. Vastauksissa nousi esille usein, että apua on saatavilla, jos osaa itse etsiä, mutta apua ei tarjota tai sitä on hankala itse uupuneena löytää. Avun piiriin on vanhempien mielestä aivan liian pitkät jonot ja tilanne usein ehtii paljon huonommaksi, kun avun piiriin edes pääsee.

"Ongelmatilanteissa on ollut vähättelyä vanhempien näkemystä ja tuntemuksia kohtaan."

"Palvelut eivät ole selkeästi esille eikä niin sanotusti saman katon alla."

"Tietoa ei välttämättä saa jos ei ole itse aktiivinen."

"Koulujen yhteyteen enemmän harrastusmahdollisuuksia."

"Kuusamossa harrastuksiin joutuu liikkumaan aina autolla."

"Koulukiusaamiseen ei puututa tarpeeksi ajoissa."

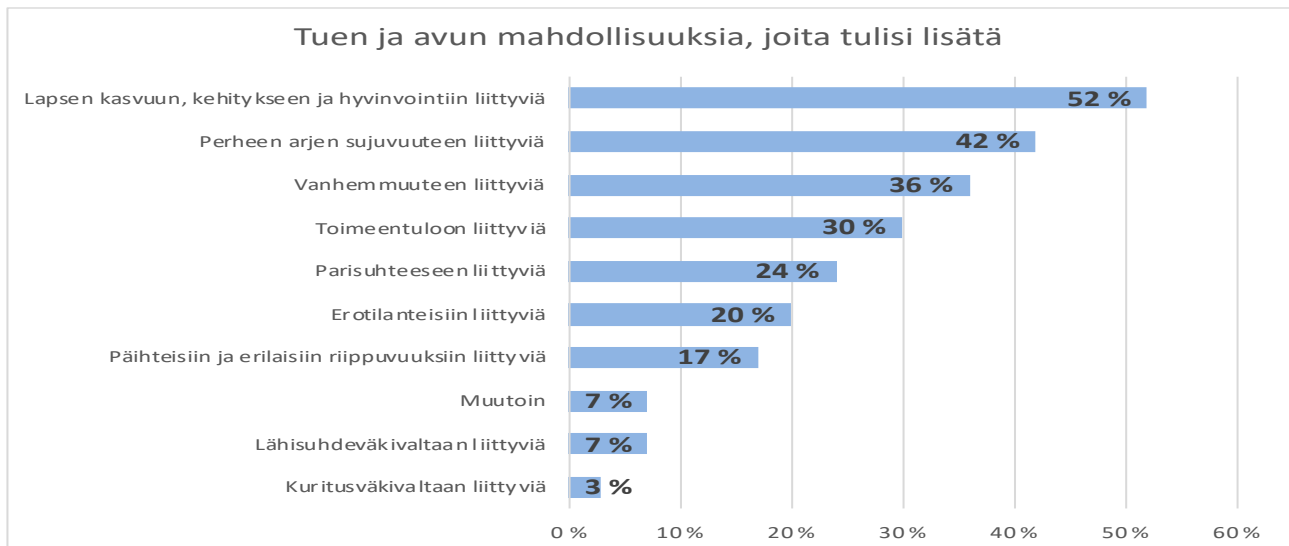
"Neuvolassa perheen huoleen ei tartuta."

"Tukea ja apua pitää osata pyytää itse."

"Varhaiskasvatuksessa vuorovaikutus erinomaista."

Kehitysehdotuksia tuen ja avun mahdollisuuksiin

Kuusamolaisilta lapsiperheiltä kysyttiin ajatuksia siihen, mitä tuen ja avun mahdollisuuksia tulisi lisätä, jotta perheitä voitaisiin tukea Kuusamossa paremmin. Kysymykseen vastasi 132 vanhempaa ja valittuja vastauksia kertyi 315. Vanhemmat toivoivat, että Kuusamossa tulisi lisätä *lapsen kasvuun, kehitykseen ja hyvinvointiin, perheen arjen sujuvuuteen ja vanhemmuuteen* liittyviä tuen ja avun mahdollisuuksia (kuvio 10).

Kuvio 10 Tuen ja avun mahdollisuudet, joita tulisi lisätä, koko aineisto

Suodatus tehtiin myös perheen **asuinpaikan** mukaan. Tuen ja avun mahdollisuuksia toivotaan lisättävän ensisijaisesti *lapsen kasvuun, kehitykseen ja hyvinvointiin liittyen* asuinpaikasta riippumatta. Kolmen kärki tuen ja avun mahdollisuuksista, joita tulisi lisätä on asuinpaikasta riippumatta suurin piirtein sama paitsi 16 – 30 km Kuusamon keskustasta asuvat toivovat *erotilanteisiin* liittyvän tuen ja avun lisäämistä. **Lapsen iän mukaan tarkasteltuna**, kolmen kärki on sama (*lapsen kasvuun, kehitykseen ja hyvinvointiin, perheen arjen sujumuuteen ja vanhemmuuteen liittyviä*) ja pysyy samassa järjestyksessä kaikissa ikäluokissa, paitsi yli 16-vuotiaiden lasten perheissä toiseksi eniten tulisi lisätä *vanhemmuuteen* liittyvää tukea ja apua ja kolmanneksi eniten tulisi lisätä tuen ja avun mahdollisuuksia *päihteisiin ja riippuvuuksiin* liittyen.

Lapsen kasvuun, kehitykseen ja hyvinvointiin liittyen (15 aineistoviittausta) toivottiin aamu- ja iltapäivätoimintaa kaikille mahdolliseksi halvempien asiakasmaksujen kautta. Vanhemmat toivoivat ilmaisia harrastuksia ja matalan kynnyksen pääsyä psykologille, kuraattorille ja mielenterveyspalveluihin. **Perheen sujumuuteen liittyen** (11 aineistoviittausta) toivottiin parempaa tiedotusta kaupungin palveluista, neuvola- ja hammaslääkärikäynnit samalle kerralle sekä akuuttiapua arjen haastaviin tilanteisiin. Vanhemmat toivoivat **vanhemmuuteen liittyen** (12 aineistoviittausta) apua vertaistuen ja lapsi- ja perhetyön parempana saatavuutena, keinoja haastavasti käyttäytyvän lapsen kanssa, tukiperheitä sekä neuvoja vanhemmille lapsen eri ikävaiheisiin liittyen.

”Ilmaista lastenhoitoa”

”Esim. matalan kynnyksen mielenterveyspalvelut”

"Lasten uni, lepo ja liikuntasuositukset pitäisi vanhemmille jalkauttaa."

"Keinoja haastavien lasten vuorovaikutukseen"

"Esim. koulusta oltaisiin säännöllisesti yhteydessä, miten lapsella/nuorella menee"

"Konsultaatiopalvelut"

Vanhemmat toivoivat **toimeentuloon liittyvää** (11 aineistoviittausta) tukea neuvontana, edullisempina asiakasmaksuina ja matalampaa kynnystä hakea apua taloudelliseen vaikeuteen. **Erotilanteisiin liittyvää** (7 aineistoviittausta) tukea ja apua toivottiin lasten erokerhona, neuvoina miten käsitellä aihetta lapsen kanssa ja enemmän resursseja perheneuvolaan sekä koulukuljetuksien mahdollistamista myös etävanhemman luota. **Parisuhteeseen liittyvää** (5 aineistoviittausta) tukea ja apua toivottiin erilaisina matalan kynnyksen terapioina vanhemmille ja lapsiparkkeina, jotta vanhemmillä olisi enemmän kahdenkeskistä aikaa.

"Mahdollisuus hakea tukea, kun joutuu palkkaamaan avustajia kotiin."

"Perhekohtainen kysely toimeentulosta, jolloin olisi matala kynnys hakea apua"

"Isät otettaisiin paremmin huomioon erotilanteessa."

"Neuvolaan parisuhdepalvelut"

Vastauksiin kertyi myös erillisiä vastauksia (12 aineistoviittausta) liittyen huoleen lasten pelaamisriippuvuudesta, vähäisestä henkilökunnasta terveyspalveluissa ja asiakasmaksujen suuruudesta sekä erityislusten asemasta ja mahdollisuuksista Kuusamossa.

"Neuvolasta ei meinaa saada kunnon apua/vastausta jos on joku haaste lapsen kanssa. Korona aikaan vauvan odottaja on ollut todella vähällä yhteydenpidolla."

"Erityislapsille järjestää peruskoulun jälkeistä koulutusta kotikuntaan."

"nepsy osaamista ja ymmärtämistä"

"Selkeämmät kaupungin nettisivut, josta löytää heti sen, mitä etsii. "

"Ettei kaupunki sulkisi silmiä koulukiusaamiselta."

Vastaajien muita kommentteja

Vapaavalintaisia kommentteja vanhemmat jättivät 34 kappaletta. Suurin osa kommenteista liittyivät **palveluihin, teihin ja asuinalueisiin** sekä **vapaa-ajan toimintaan**.

Palvelut

"Kuusamon neuvola ja äitiyspoliklinikka ovat varmasti maailman parhaita omalla alallaan. Osaava, pitkän kokemuksen omaava, pysyvä henkilökunta auttaa luomaan toimivan ja luottamuksellisen suhteen perheen ja neuvola/äitiyspolin välillä. Moni asia hoituu Kuusamossa eikä aina tarvi lähteä Ouluun."

"Kiitos osaaville ammattilaisille kouluissa, varhaiskasvatuksessa ja neuvoloissa! Teette tärkeää työtä ja selvästi sydämellä!"

"Kaupungin palveluista tiedottamista täytyy lisätä huomattavasti, että ihmiset saavat tarvitsemansa tiedon kaiken byrokratian keskeltä, esimerkiksi palkata some-vastaava joka tiedottaa tulevista kaupungin järjestämistä tapahtumista/palveluista sosiaalisessa mediassa. Esim. Kela-Kerttu tms. vastaava."

"Panostakaa perheisiin ajoissa, varsinkin näin korona aikana se saa osassa perheissä valtavat mittasuhteet".

"Neuvolan tukea vauva ajasta lähtien olisi kiinnitettävä huomiota ja oikeanlaisen tuen antaminen."

"Lapsi ja nuorten palvelut säilytettäisi vähintään ennallaan."

"Lasten valvonnassa tulisi aidosti kuunnella miehiäkin."

"Suurin apu on tullut erilaisilta järjestöiltä eli kolmannen sektorin palveluista, ei kunnan toimijoilta. Nämä vaatineet väsyneen perheen omaa jatkuvaa aktiivisuutta ja tuottaneet tulosta sen vuoksi."

Tiet ja asuinalueet

"Minusta on hienoa, että keskustaa kehitetään ja huonokuntoisia puita ja rakennuksia on kaadettu uuden tieltä. "Kuusamo on hyvä paikka olla ja elää ja koko ajan asioita kehitetään oikeaan suuntaan."

"Keskustan uudet järjestelyt taitavat mennä pahasti pieleen."

"Tontteja edullisemmin. Nykyinen kaupungin vuokra-asuntotarjonta on huono, asunnot ja niiden ympäristöt ovat melko "ränsistyneitä", eivät mitenkään houkuttelevia."

Vapaa-ajan toiminta

"Kuusamon talviharrasteet erityisen hyvät, mäet ja ladut."

"Lasten- ja nuorten harrastusmahdollisuuksia monipuolisesti tarjolle, liikunnassa jo ylitarjontaa. Ja miksi kaikessa pitää aina kilpailla?"

"Nuorten harrastusten tukeminen. Pikazu -kerho talvella on ollut hyvä."

"Rukan kausikortit ja bussiliput saisi mielestäni olla paikallisille lapsille tosi edulliset, kun jo välineet maksaa niin paljon."

"Lapset tykkäsivät esim. seurakunnan eräleiristä (viikonloppuleiri) mutta koska siinä oli mukana uskonnollisuutta eivät aikoneet mennä toista kertaa. Se oli edullinen, vain 15e/hlö joten sopi meidänkin budjettiin."

Muita kommentteja

"Kuusamo on hieno paikka asua ja elää! "

"Kuusamo on upea paikka. Täällä on paljon enemmän hyvää kuin huonoa. Täällä on koti."

"Ennen oli kaikki paremmin."

"Vauvaraha tonniksi."

"Avoimutta tulisi lisätä. Kiusaamista on ja sitä pitäisi yrittää kitkeä pois. Ei kannata sanoa "meidän koulussa ei kiusata" koska se todellakaan ei pidä paikkaansa. Kiusatun kokemukset pitää ottaa todesta eikä niitä saa vähätellä."

"Voisiko kaupunkia brändätä uudelleen ja etsiä niitä positiivisia puolia, jotta pitempi aikaiset paikallisetkin alkaisivat ihannoida Kuusamo, eikä vain valittaa."

"Pidetään yhdessä huolta kaupungistamme!"

"Päätäjät kuunnelkaa meitä veronmaksajia ja toimikaa sen mukaan."

Koronaviruspoikkeustilanne

Koronaviruspoikkeustilanne on vaikuttanut moneen kuusamolaiseen lapsiperheeseen. Seuraavat alaluvut käsittelevät enemmän sitä, mitä positiivista ja negatiivista poikkeustilanne on tuonut kuusamolaisille lapsiperheille. Perheet ovat tarvinneet ja tarvitsevat vielä apua ja tukea poikkeustilanteen luomiin haasteisiin, näitä tuen ja avun muotoja käsitellään positiivisten ja negatiivisten vaikutusten jälkeen tulevassa alaluvussa.

Poikkeustilanteen positiiviset ja negatiiviset vaikutukset lapsiperheille

Kyselyssä selvitettiin minkälaisia positiivisia ja negatiivisia vaikutuksia poikkeustilanne on lapsiperheille muodostanut. Kysymykseen vastasi 144 vanhempaa ja **positiivisiin vaikutuksiin** saatuja aineistoviittauksia oli 68 kappaletta ja **negatiivisiin vaikutuksiin** liittyviä aineistoviittauksia oli 101 kappaletta.

Koronaviruspoikkeustilanne toi mukanaan myös **positiivisia vaikutuksia** kuusamolaisten lapsiperheiden arkeen ja elämään. Vajaa puolet positiivisiin vaikutuksiin liittyvistä aineistoviittauksista käsitteli **perheen yhteisen perheajan lisääntyneen** ja **perheenjäsenten välien lähentyneen**. Perheet kokivat, että heillä on nyt enemmän aikaa lapsen kanssa ja kertoivat perheen yhteisten harrastusten lisääntyneen.

”Nuoret auttavat ja tukevat toisiansa.”

”On ollut aikaa tehdä perheenä asioita kiireettömästi.”

”Olemme lähentyneet perheenä.”

Myös **ulkopuolisten menojen loppuminen** on tuonut helpotusta arkeen. Menojen väheneminen toi kaivatun hengähdystauon ja vanhemmat kokivat positiivisena, ettei koko ajan tarvinnut olla menossa johonkin.

Muita positiivisia vaikutuksia perheiden arkeen:

”Päiväkodista kyseltiin vointia, mikä oli hyvä ja sieltä sai tehtäviä lapselle.”

”Saatu hyviä oppimistuloksia, kun vanhemmat ovat panostaneet lapsen opettamalla kotona.”

”Stressi vähentynyt.”

"Positiivinen uutinen oli, että perhe sai koululta ruokarahaa."

"Kevään etäopetus oli idearikasta ja monipuolista"

"Etätyö plussaa."

"Käsihygienia toimii tehokkaammin kuin ennen."

Koronavirustilanne on vaikuttanut kuusamolaisiin lapsiperheisiin **negatiivisesti** monin eri tavoin. 17 vastausta käsitteli **lasten koulutyön ohjaamisen kuormittaneen perheen arkea**. Vanhemmat kokivat, että vastuu koulunkäynnistä oli kokonaan vanhemmilla ja se kuormitti jo alkujaan raskasta poikkeustilannetta.

"Oli vaikea seurata opintojen edistymistä, kun tietoja esim läksyistä oli eri alustoilla joille kaikille ei pääsyä."

"Opetuksen taso yläkoulussa heikko viime keväänä etäopetuksessa. Useat opettajat eivät pitäneet ainuttakaan etäopetustuntia."

Moni kuusamolainen lapsiperhe on myös **kaivannut perheen ulkopuolisia kontakteja**. Myös **ulkopuolisten palvelujen loppuminen** on vaikuttanut kuusamolaisiin lapsiperheisiin negatiivisesti. Vanhemmat sekä lapset kaipasivat kavereitaan ja kavereiden puute näkyi lapsissa.

"Tukiperhetoiminta ja kotipalvelu lakkautettiin, kun avun tarve olisi ollut todella suuri"

"Harrastusmahdollisuudet kaventuneet."

Sairastumisen ja tartuttamisen pelko sekä rajoitusten noudattaminen on vaikuttanut monen kuusamolaisen lapsiperheen arkeen negatiivisesti. Ristiriita maskin käyttämisen ja poikkeustilaohjeiden noudattamisessa lisäsi vanhempien taakkaa.

"Pelko omasta terveydestä ainoana huoltajana/elättäjänä on suuri."

"Maskipakko ja vaatimukset työssä suuremmat. Väsy helpommin maskin vuoksi."

Poikkeustilanne on vaikuttanut **perheiden sisäisiin väleihin ja perheenjäsenten henkiseen hyvinvointiin** negatiivisesti. Vanhemmat kokivat, että oma yksinäisyys lisääntyi, kun ei päässyt tapaamaan kavereitaan ja uupumus jatkuvasta perheenjäsenten vuorovaikutuksesta lisääntyi.

"Lasten ahdistusta on vaikeaa käsitellä."

"Tukiverkkoa ei saanut hyödynnettyä ja itse väsyi enemmän kun olin kotona lasten kanssa."

”Perheen sisäiset ongelmat kasvaneet.”

Poikkeustilanne on vaikuttanut monen **perheen taloudelliseen tilanteeseen negatiivisesti** sekä **työn, opiskelun ja kotihoidon yhteensovittaminen** loi haasteita monelle lapsiperheelle. Lomautukset ovat tuoneet vanhemmille taloudellisia huolia ja osalle lastenhoidon ja töiden jatkuminen normaalina on kuormittanut jaksamista.

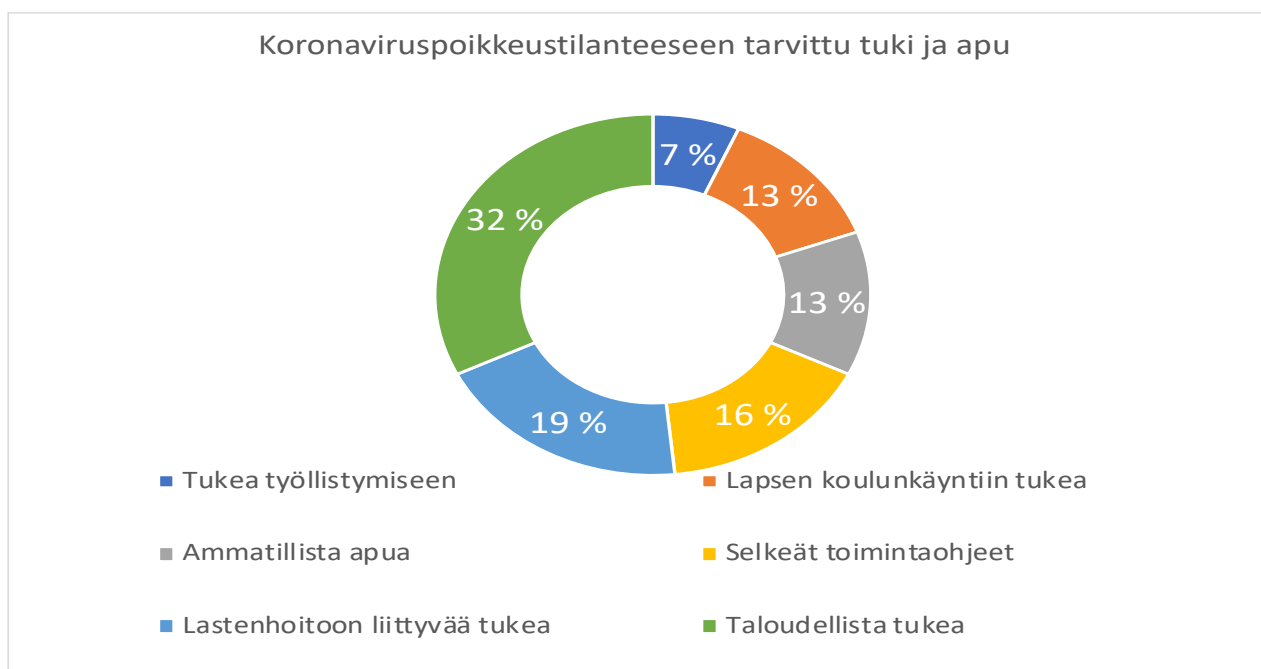
”Laskut myöhässä eikä rahaa maksaa niitä.”

”Epävarmuus perheen toimeentulosta on aiheuttanut päänvaivaa.”

”Jouduin jättämään pois vähäisetkin työni, jotta pystyin edes jollain tavalla valvomaan lasten etätöskentelyä.”

Koronapoikkeustilanteeseen toivottu tuki ja apu

Koronapoikkeustilanne on myös osaltaan vaikuttanut kuusamolaisten lapsiperheiden tarvitseman avun ja tuen tarpeisiin. Kyselyssä pyrittiin selvittämään avoimien vastauksien perusteella, minkälaista tukea ja apua perheet ovat poikkeustilanteessa kaivanneet ja onko tukea helppo saada ja/tai löytää. Kuviossa 11 on esitettyinä ne teemat, joihin kuusamolaiset lapsiperheet ovat kyselyn mukaan toivoneet tukea ja apua. 62 vanhempaa vastasi kysymykseen ja aineistoviittauksia avointen vastausten perusteella kertyi 74 kappaletta.

Kuvio 11 Koronapoikkeustilanteeseen tarvittu tuki ja apu

Vanhemmat kokivat tarvitsevansa tukea erityisesti **taloudellisesti**, lastenhoitokuluihin ja elämiseen liittyviin kuluihin. Tukea toivottiin myös **työllistymiseen**.

"Kotihoidon kuntalisä olisi hieno tuki kotona lapsia hoitavalle vanhemmalle."

"Päivähoitomaksuihin tulisi saada alennus jokaiselta sairauspäivältä."

"Kuukausittainen ruokalahjakortti olisi hyvä."

"Nuorelle työpaikka. Töitä ei ole tarjolla ja entisiäkin lomautetaan ja irtisanotaan."

Lastenhoitoon sekä **lapsen koulunkäyntiin** toivottiin tukea kuusamolaisissa lapsiperheissä. Koronapoikkeustilanteen vuoksi lapsia ei saa viedä nuhaisena päiväkotiin, mutta vanhempien on silti tehtävä töitä, joko kotona tai työpaikalla. Vanhemmat toivoivat apua tähän tilanteeseen. Vanhemmat toivoivat myös lastenhoitoapua, jotta vanhemmat pystyisivät viettämään hetken aikaa kahdestaan. Etäkoulun ohjaamiseen toivottiin enemmän apua ja ohjeita, vanhemmat myös toivoivat avustajaa lapsen itsenäiseen koulunkäyntiin.

"Lastenhoitoapua, jos ei voi viedä päiväkotiin."

"Lapsen lievän sairastumisen vuoksi olemme kaivanneet lastenhoitoapua."

"Parisuhteelle aikaa, eli vanhemmat pääsisivät edes pariin tunniksi kahdestaan, vaikka kahville tai elokuviin tms."

"Jos etäkoulua vielä tulee jatkossa niin tarvitsevat oppilaat saisivat etänä lisäapua koulunkäynti avustajalta kotona työskentelyyn."

Ammatillista apua, kuten keskusteluapua, kotipalvelua ja tukiperhetoimintaa perheet toivoivat koronapoikkeustilanteen keskelläkin. Koronapoikkeustilanteeseen toivottiin **selkeämpiä toimintaohjeita** ja kattavampaa tiedottamista liittyen poikkeustilanteeseen. Vanhemmat toivoivat, että koulussa kiinnitettäisiin paremmin huomiota lasten hygieniaan ja perheille tiedotettaisiin selkeästi toimintaohjeista, jotta jokaisen perheen olisi helppo niitä noudattaa.

"Napakampia ja selkeitä ohjeita paikallisesti. Sitä että kaikki koulut toimisivat samalla tavalla."

"Keskusteluapua niin, että esim. koululainen saisi jutella koronasta jonkun aikuisen kanssa koulussa."

"Maskien jaosta ei tiedotettu tarpeeksi hyvin."

"Tarkkoja ohjeita ja varhaiskasvatukseltakin selkeää viestintää milloin lapsi on liian nuhainen."